



Profetisk diakoni – stifter for rettferdighetens sak
En kvalitativ undersøkelse av profetisk diakoni og Kirkens
Nødhjelps utviklingspolitiske arbeid.

Kari Winger Oftebro
VID vitenskapelige høyskole
Diakonhjemmet

Masteroppgave
Master i diakoni

Antall ord: 20579
15.11.2016

Sammendrag

Denne masteroppgaven handler om profetisk diakoni og søker å utdype forståelsen for begrepet og hvordan en kan utføre profetisk diakoni i praksis. Oppgaven er en kvalitativ undersøkelse hvor det er intervjuet ansatte hos Kirkens Nødhjelp (KN) som arbeider med utviklingspolitiske spørsmål. Problemstillingen spør hva i Kirkens Nødhjelps utviklingspolitiske arbeid er profetisk diakoni? Det ligger en forforståelse for problemstillingen om at KN utøver profetisk diakoni, men at dette ikke nødvendigvis er en betegnelse de selv bruker om arbeidet. Gjennom å undersøke utøvere av påvirkningsarbeid, som i denne oppgaven og kan betegnes som utviklingsaktører for rettferdighet, belyses begrepet profetisk diakoni. Det er benyttet diakonifaglig og teologisk teori. Sammen med empirien fra undersøkelsen belyses begrepet og det gis forhåpentligvis en økt forståelse for profetisk diakoni. Masteroppgavens teori og empiri om profetisk diakoni viser at det er likheter mellom det utviklingspolitiske arbeidet til KN og begrepet. Jeg håper masteroppgaven vil være et bidrag inn diakonien som fag og belyse den profetiske dimensjonen ved diakonien. I korte trekk omhandler profetisk diakoni den delen av diakonien som utøver kampen for rettferdighet, kritiserer samfunnsstrukturer som kan virke undertrykkende og marginaliserende for mennesker. Det utføres ofte gjennom påvirkningsarbeid.

(Key words: profetisk diakoni, politisk diakoni, Kirkens Nødhjelp, Den norske kirke, samfunnsaktør, advocacy, rettferdighet, påvirkningsarbeid, internasjonal diakoni)

Innholdsfortegnelse

| | |
|--|-----------|
| Sammendrag | 2 |
| 1 Innledning | 5 |
| 1.1 Bakgrunn | 6 |
| 1.1.1 Om Kirkens Nødhjelp | 7 |
| 1.2 Problemstilling | 8 |
| 1.2.1 Hypoteser | 8 |
| 1.3 Avgrensning og begrepsavklaring | 9 |
| 1.4 Oppbygging av masteroppgaven | 10 |
| 2 Metode – en kvalitativ undersøkelse | 11 |
| 2.1 Forskningsdesign og fremgangsmåte | 11 |
| 2.2 Forskningsintervjuene | 12 |
| 2.2.1 Utvalgskriterier | 13 |
| 2.2.2 Forberedelser og gjennomføring | 14 |
| 2.3 Etterarbeid og analyse av intervjuene | 15 |
| 2.4 Verifisering | 16 |
| 2.5 Etske refleksjoner | 17 |
| 3 Profetisk diakoni – teologi og det offentlige rom | 19 |
| 3.1 Diakoniforståelsen – et paradigmeskifte | 19 |
| 3.2 Perspektiver på profetisk diakoni | 22 |
| 3.3 Profetisk diakonis teologiske bakgrunn | 26 |
| 3.4 Kirken som samfunnsaktør – diakoni i det offentlige rom | 28 |
| 3.5 Politisk vs. profetisk diakoni? | 33 |
| 4 Analyse – presentasjon av funn | 36 |
| 4.1 Utviklingsaktør for rettferdighet | 36 |
| 4.2 Å være en diakonal utviklingsaktør | 38 |
| 4.3 Hvordan kommer profetisk diakoni til uttrykk? | 42 |
| 5 Påvirkningsaktør, utviklingspolitikk og profetisk diakoni | 44 |
| 5.1 Påvirkningsaktør i det offentlige rom | 45 |
| 5.2 Å løfte fram stemmene til marginaliserte | 51 |
| 5.3 Utviklingspolitisk arbeid og profetisk diakoni – likheter og ulikheter | 54 |
| 6 Avslutning | 58 |
| 6.1 Oppsummering og konklusjon | 58 |
| 6.2 Utblikk | 60 |
| Litteraturliste | 61 |
| Vedlegg | 64 |

Forord

Prosessen med å skrive denne masteroppgaven har vært krevende, men spennende. Å få lov til å dykke inn i en del av diakonien som jeg finner svært fasinerende har vært et privilegium.

Jeg håper du som velger å lese denne oppgaven også finner den interessant, og at den kan komme til nytte for deg som ønsker å lære mer om profetisk diakoni.

Takk til venner og familie for oppmuntring og gode råd underveis.

Takk til gode kolleger som har vist tålmodig og forståelse de gangene jeg har forsvunnet ut i studiepermisjon. Takk til arbeidsgiver for tilrettelegging slik at jobb og studier lot seg kombinere. Takk til Kirkens Nødhjelp for at jeg fikk ha min fordypningspraksis hos dere i tidligere Utviklingspolitisk avdeling og takk til alle informantene som har latt meg intervju dem til denne undersøkelsen.

Takk til veileder ved VID Diakonhjemmet, Hans Morten Haugen!

1 Innledning

Denne masteroppgaven i diakoni søker å utdype forståelsen av begrepet profetisk diakoni og hvordan profetisk diakoni fungerer i praksis. Begrepet profetisk diakoni er for mange ukjent. Når en snakker med folk om diakoni, både innen kirka og diakonale organisasjoner er min opplevelse at mange har en diakoniforståelse som bærer preg av at diakoni i stor grad omhandler en karitativ omsorgstjeneste. Når en ser til Den norske kirkes diakonidefinisjon forstår en hvordan denne oppfattelsen av diakoni i stor grad er utbredt:

Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet (Kirkerådet 2008:7).

At kirken oppfattes som en institusjon som skal utøve en karitativ omsorgstjeneste kom fram i en mediedebatt vinteren 2015/2016 mellom biskopene i Den norske kirke og integreringsminister Sylvi Listhaug. Debatten oppsto da biskopen i Møre Ingeborg Midttømme reagerte kritisk på Listhaugs forslag til innstrammingsiltak mot asylsøkere i Norge. Motkritikken fra Listhaug var at kirken ikke skulle tre inn i rollen som politisk aktør. Blant andre, responderte både fungerende preses, Halvor Nordhaug og leder i Kirkerådet, Svein Arne Lindø med hvorfor kirken nettopp skal uttale seg i saker der menneskeverdet er truet. De uttalte blant annet:

”Vi engasjerer oss i samfunnsmessige spørsmål og tar standpunkt både på høyre- og venstresiden i norsk politikk [...] vi skal bidra i samfunnsdebatten ved å peke på etiske dilemmaer. Vi hjelper politikerne å se etiske problemer, så kan de fatte de riktige løsningene [...] kirken har en utfordring med å formidle et budskap i den politiske verden uten at noen føler seg fremmedgjort [...] hele det demokratiske systemet vårt baserer seg på at ulike interessegrupper fremmer sitt engasjement, så skal politikere veie det opp mot hverandre” (Weden og Braaten 2016:4).

I debatten ble flere argumenter presentert om hvor vidt kirken skulle uttale seg offentlig om politiske saker eller ikke. Oppmerksomheten min var i stor grad rettet mot hvilke argumenter kirken brukte for å forsvare sin rolle som samfunnsaktør i politiske saker. Sekulære begreper som etiske dilemmaer og menneskeverd ble ofte presentert. At det er en diakonal handling eller en del av kirkens vesen ble ikke presentert som argumenter, og profetisk diakoni ble ikke løftet fram som noen forklaring. Hvorfor ikke, kan en spørre seg? Handler det om en begrenset eller manglende diakoniforståelse? Handler det om språkvalg og kontekst, at diakonien er vanskelig å kommunisere i et sekulært samfunn? Eller er ikke ytringene en

diakonal handling? Som diakon blir jeg nysgjerrig på hvordan mitt fag, diakonien, kan romme språk og grunnlag for hvorfor kirken skal engasjere seg som aktør i samfunnet.

1.1 Bakgrunn

Profetisk diakoni er et relativt nytt begrep innen fagforståelsen av diakoni. Det er først de siste desenniene at begrepet er viet substansiell oppmerksomhet i forskning av diakoni eller praktisk teologi. I 1987 holdt Kirkenes Verdensråd en konsultasjon om diakoni, også kjent som Larnaca-deklarasjonen, her ble profetisk diakoni løftet frem. Videre må vi fram til 2000-tallet hvor profetisk diakoni blir et mer etablert begrep (Nordstokke 2009:77).

Bakgrunnen for begrepet er hentet fra profetene i Det gamle testamentet (GT). Profetene i GT er karakterisert som visjonære, kritikere og fortellere. Visjonære i den forstand at de annonserer en fremtid som er annerledes enn nåtiden, og beskriver hvordan denne nye fremtiden vil se ut. De benytter et utopisk språk med symboler og metaforer og appellerer lytterne til å gå fra indignasjon over nåtiden til håp for fremtiden. Profetene er kritikere ved at de fordømmer realiteten i nåtiden som er i konflikt med deres egne visjoner av et fremtidig samfunn. Kritikken rettes mot årsakene til nåtidige problemer. Profetene kan og karakteriseres som historiefortellere. Gjennom deres narrativer former de en etos og identitet for samfunnet og dets medlemmer og er således fellesskapsbyggere (Fretheim 2013:8-9).

Ulike miljøer og forskere har i de senere år skrevet om profetisk diakoni, men fortsatt er forskningen på begrepet begrenset. For å allerede nå gi leseren et innblikk i hva som ligger i begrepet profetisk diakoni, presenteres her en oppsummerende definisjon på begrepet:

Profetisk diakoni løfter fram stemmene til marginaliserte, undertrykte eller utsatte. Den stiller spørsmål om makt og rettferdighet, den stiller seg på de svakes side. Profetisk diakoni peker på Guds stillingstaken – at Gud er på de marginalisertes side, jmf. Jesus (Nordstokke 2009).

Med nevnte forståelse av profetisk diakoni omfatter diakonien også kirkens rolle i samfunnet. Dette henger sammen med ekklesiologien og hva det betyr å være kirke i vår tid. En verden i stadig endring er konteksten vi er kirke i. Kirkens diakoni lever da ”i hverdagens liv, med fokuset på det allmenne, det som gjelder alle og enhver” (Nordstokke 2015:139). Med dette ekklesiologiske og teologiske utgangspunktet, at verden er Guds husholdning, *oikumene*, følger og et ansvar for det som har ”politiske, sosiale, økonomiske og økologiske

komponenter, og at kirken har del i denne oppgaven” (ibid). Således har kirken som samfunnsaktør i møte med det som kan se ut som en begrenset forståelse av diakoniens profetiske side inspirert denne masteroppgaven til å utforske hva profetisk diakoni er, hvilken posisjon begrepet har i diakoni som fag, forståelsen av begrepet og hvordan en i praksis utfører profetisk diakoni. Alt for å øke forståelsen av begrepet profetisk diakoni.

1.1.1 Om Kirkens Nødhjelp

For å utforske profetisk diakoni har jeg valgt å se nærmere på den diakonale organisasjonen Kirkens Nødhjelp (KN). KNs visjon er *Sammen for en rettferdig verden* og deres overordnede mål er å redde liv og kreve rettferdighet (Kirkens Nødhjelp 2015). De arbeider ”på oppdrag fra norske menigheter og kirkelige organisasjoner [...] for å utrydde fattigdom og urettferdighet sammen med mennesker over hele verden” (ibid:9). Trosbaserte aktører er svært viktig samarbeidspartnere for organisasjonen, men ”arbeidet utføres uten intensjon om å endre menneskers religiøse tilhørighet” (ibid).

Kirkens Nødhjelp definerer trosbaserte aktører som grupper, institusjoner og organisasjoner som henter inspirasjon og veiledning fra sine religiøse tradisjoner. Disse kan være menigheter og andre trosbaserte strukturer, religiøse ledere eller trosbaserte humanitære eller utviklingsorganisasjoner som driver sosialt arbeid og beslutningspåvirkning. [...] Trosbaserte aktører utøver lederskap på alle nivåer i samfunnet. Slik har de mulighet for innflytelse på beslutningstakere gjennom påvirkningsarbeid og de kan motivere folk til å engasjere seg i sine samfunn og kreve sine rettigheter (ibid:15).

Kjennskap til KNs samarbeidspartnere er et viktig element av denne oppgaven da KNs nettverksstruktur ved flere anledninger vil bli nevnt senere i oppgaven. I tillegg til trosbaserte aktører ”samarbeider [KN] med profesjonelle organisasjoner og institusjoner som har relevant spesialkompetanse, og som kan fungere som ressurser for trosbaserte partnere” (ibid:16). Disse samarbeidspartnerne, trosbaserte aktører og profesjonelle organisasjoner utgjør deler av KNs nettverksstruktur. I tillegg til disse består nettverket av ”rettighetshavere; lokale og nasjonale organisasjoner; norske oppdragsgivere, inklusive menigheter; myndigheter; og mennesker i Norge inklusive media” (Haugen 2012:195). Denne gruppen beskrives også av Haugen som interessenter, og de er med på å avgjøre hva som settes på agendaen til KN. I KNs nåværende strategiplan ser en at flere av de samme interessentene dukker opp, om en med noe annen ordlyd. En ny formulering er f.eks. endringsagenter.

Det er særlig KNs utviklingspolitiske arbeid som står i fokus i denne masteroppgaven og ikke hele organisasjonens arbeid. Den norske kirke er en av de største eierne til KN og det er dermed naturlig å drøfte diakonale perspektiver i undersøkelsen i lys av både KN og Dnk. Ser en til diakonidefinisjonen til Den norske kirke; [...] *kamp for rettferdighet*, ser en parallellen til KNs arbeid og diakoni. I KNs strategidokument benyttes samme definisjon av diakoni som vi finner hos Dnk.

1.2 Problemstilling

For å kunne utforske og utdype forståelsen av profetisk diakoni, og samtidig holde undersøkelsen innenfor rammen til en masteroppgave, ble det naturlig å formulere en problemstilling som omfatter en aktør som jobber med rettferdighetsarbeid. Valget falt på Kirkens Nødhjelp (KN) og deres utviklingspolitiske arbeid. Ansatte ved KNs hovedkontor som arbeider med utviklingspolitiske spørsmål og påvirkningsarbeid ble intervjuet om sitt arbeid.

Når profetisk diakoni handler om å være en stemme i samfunnet som er rettet mot urettferdighet blir KNs utviklingspolitiske arbeid aktuelt å se nærmere på for å undersøke hvordan profetisk diakoni kan ta form i praksis. Å se funnene sammen med faglig teori om begrepet vil forhåpentligvis berike forståelsen av profetisk diakoni. Således er hovedproblemstillingen til denne masteroppgaven:

Hva i Kirkens Nødhjelps utviklingspolitiske arbeid er profetisk diakoni?

Ved å forske mer på hvordan det utviklingspolitiske arbeidet i en diakonal organisasjon utføres håper jeg å lære mer om hvordan profetisk diakoni kan fungere i praksis, hvilke metoder som tas i bruk og hvilke hensyn eller forbehold som må gjøres for å kunne utøve profetisk diakoni.

1.2.1 Hypoteser

Til problemstillingen hører det med et par hypoteser. Som leseren kan se ligger hypotesene til grunn for valgt problemstilling. Jeg har valgt å ta med hypoteser i undersøkelsen for vise

leseren hvilken retning denne oppgaven peker mot og for å kunne undersøke om forforståelsen som ligger til grunn stemmer eller ikke.

Hypotese 1:

Kirkens Nødhjelps utviklingspolitiske arbeid er en form for profetisk diakoni.

Hypotese 2:

Profetisk diakoni i praksis er å utføre politisk påvirkningsarbeid, advocacy og kampanjer for å bevisstgjøre folk om urett som begås av makthavende i samfunnet.

1.3 Avgrensning og begrepsavklaring

Denne masteroppgaven omfatter en kvalitativ undersøkelse basert på åtte forskningsintervjuer. Rammene for en masteroppgave legger naturlig nok enkelte begrensninger for omfang og innhold i undersøkelsen som her skal presenteres. I denne undersøkelsen er det jobbet mye med avgrensingen av teori som presenteres i kapittel tre. Valget av litteratur er gjort for å best mulig kunne belyse empirien og undersøkelsens problemstilling. En har valgt bort en del faglitteratur om diakonien generelt og prioritert litteratur som belyser den profetiske diakonien. Norsk og europeiske forfattere er prioritert både på grunn av tilgjengelighet og fordi de representerer samme kontekst som undersøkelsen befatter.

I oppgaven skriver jeg både Den norske kirke og kirken. Den norske kirke benytter jeg kun i de sammenhenger hvor det konkret er Den norske kirke (Dnk) jeg viser til eller omtaler. Begrepet kirken omhandler både Dnk og kirken på et mer overordnet plan som den verdensvide kirke. Tekstens kontekst vil guide leseren til forståelse.

Begrepet samfunnsaktør vil bli brukt i oppgaven, men da dette er et svært generelt begrep ser jeg det som mer hensiktsmessig og bruke ordet påvirkningsaktør flere steder i oppgaven. Begrepet påvirkningsaktør er i denne oppgaven en operasjonalisering av begrepet samfunnsaktør fordi det vil gi mer mening for undersøkelsen og konteksten den innebærer.

I intervjuene ble begrepet KNs diakonale grunnlag brukt i samtaler om mandat og hva som potensielt la føringer for informantenes arbeid. Det diakonale grunnlaget henviser til organisasjonens prinsipper og strategier; Kirkens Nødhjelps Globale Strategi – Tro i praksis,

fra 2015 og Sammen for en rettferdig verden – Prinsippdokument for Kirkens Nødhjelp, vedtatt i representantskapet 30. mai 2008.

Når en ser nærmere på kirken som samfunnsaktør og leser om begrepet profetisk diakoni dukker begrepet politisk diakoni også ofte opp. Denne oppgaven vil derfor også se nærmere på begrepet politisk diakoni og hvordan dette står i forhold til profetisk diakoni.

1.4 Oppbygging av masteroppgaven

I kapitlene som følger presenteres undersøkelsen basert på kvalitative intervju. I kapittel to redegjøres det for metoden som er tatt i bruk og hvilken fremgangsmåte som er benyttet. Kapittel tre tar for seg utvalgte teorier og faglitteratur fra diakonien og teologien. Presentasjon av funnene kommer i kapittel fire, her analyseres empirien fra intervjuene. Kapittel fem drøfter funnene i kapittel fire i lys fra teorien i kapittel tre. Til slutt oppsummeres undersøkelsen i kapittel seks og et kort utblikk avslutter denne masteroppgaven. Etter litteraturlisten følger vedleggene; intervjuguiden og informasjonsskrivet som ble sendt til informantene.

2 Metode – en kvalitativ undersøkelse

Undersøkelsen som er gjort til denne masteroppgaven tilhører en fenomenologisk-hermeneutisk tilnærming. Fenomenologien søker å tegne et bilde av hvordan mennesker oppfatter fenomener i sin livsverden. Og hermeneutikken fokuserer på fortolkningen av mening (Kvale og Brinkmann 2015:33). Fenomenet jeg søker å utdype forståelsen av er profetisk diakoni. Ved å gjøre et kvalitativt studie gjennom å intervju ansatte i Kirkens Nødhjelp og deres oppfatning av sitt utviklingspolitiske arbeid sett i forbindelse med relevante teorier om profetisk diakoni håper jeg å kunne belyse fenomenet. Svarene som kommer fram i intervjuene skal analyseres og drøftes. Gjennom denne prosessen vil også fortolkning av svarene bli relevant og således vil hermeneutikken gi konstruktive rammer for undersøkelsen.

Det finnes flere ulike tilnærminger for en undersøkelse innen kvalitativ metode. I denne undersøkelsen er det valgt å gjøre kvalitative forskningsintervjuer med ansatte i Kirkens Nødhjelp (KN) tilknyttet det utviklingspolitiske arbeidet. Da det ikke primært er KN som organisasjon som er objektet for denne undersøkelsen, men begrepet profetisk diakoni, vil det ikke være korrekt å betegne forskningsdesignet til undersøkelsen som et rent casesdesign. Men elementer fra casestudie er benyttet som nyttige verktøy for undersøkelsen i kombinasjon med et fenomenologisk design. Videre i metodekapittelet vil det redegjøres for fremgangsmåten benyttet i undersøkelsen.

2.1 Forskningsdesign og fremgangsmåte

Forskningsdesignets formål er å beskrive hvordan undersøkelsen er utformet og å si noe om hvilke teorier og teknikker en vil bruke for å innhente kunnskapen man ønsker (Kvale og Brinkmann 2015:144). I følge Kvale og Brinkmann har en intervjuundersøkelse sju stadier: 1) Tematisering, 2) Planlegging, 3) Intervjuing, 4) Transkribering, 5) Analysering, 6) Verifisering og 7) Rapportering (2015:137). Disse stadiene utformer fremgangsmåten til undersøkelsen og underbygger den fenomenologiske tilnærmingen. Creswells stadier i et fenomenologisk design støtter denne tilnærmingen: 1) Forberedelse, 2) Datainnsamling, 3) Analyse og rapportering (Johannesen, Tuftes og Christoffersen 2010:83). Kvale og Brinkmanns sju stadier fremstår som en mer detaljert strukturering av en undersøkelses fremgangsmåte enn Creswells tre stadier. Men jeg oppfatter at de to inndelingene i stadier allikevel dekker det samme, hvor Kvale og Brinkmann er mer detaljerte enn Creswell. I dette

metodekapittelets underkapitler søker jeg og tilsammen dekke alle sju stadiene innenfor det fenomenologiske designet på undersøkelsen. Avslutningsvis i dette kapittelet følger et kort sammendrag av undersøkelsens forskningsdesign basert på Creswells tre stadier.

Første fase i undersøkelsen er forberedelsene og tar for seg hvorfor en utfører undersøkelsen. Her er det viktig å få frem forforståelsen for temaet til undersøkelsen og formålet med å studere valgte tema, i dette tilfellet profetisk diakoni. Forforståelsen og tematiseringen av undersøkelsen er utredet i kapittel en.

Andre fase er datainnsamling eller intervjuing og avklarer hva som skal undersøkes. I denne fasen velger en også hvordan en vil gå fram for å samle inn dataen. Denne fasen utredes i kapittel 2.2. I kapittel 2.3 følger fase tre, analyse, inkludert utredning om transkribering og rapportering. Her fortsetter arbeidet med hvordan kunnskapen om fenomenet innhentes og hvilke teknikker som er benyttet (Kvale og Brinkmann 2015:140-144/Johannesen m.fl. 2010:83). Avslutningsvis i metodekapittelet tar jeg for meg undersøkelsens reliabilitet og validitet før kapittelet avsluttes med etiske refleksjoner.

2.2 Forskningsintervjuene

For å samle inn data til undersøkelsen valgte jeg intervjuer som metode. En intervjuguide ble utarbeidet basert på temaer jeg ønsket informasjon om for å kunne besvare undersøkelsens problemstilling. I tillegg til problemstillingen opererer jeg med to hypoteser til problemstillingen. Temaene i intervjuguiden søker og å inkludere informasjon som er nødvendig for å kunne styrke eller avkrefte hypotesene. Hypotesene omhandler en forforståelse av at arbeidet som utføres av de ansatte som jobber med utviklingspolitisk arbeid også er profetisk diakoni. Problemstillingen formulerer dette mer direkte og spør hva i deres arbeid som er profetisk diakoni?

Intervjuguiden er både eksplorativt og beskrivende designet (Kvale og Brinkmann 2015:141). I hovedsak er intervjuguiden eksplorativ da den utforsker arbeidet til intervjupersonene, hva de jobber med, under hvilke føringer og hvilke metoder de benytter, samt deres forståelse av diakoni. Sekundært er den beskrivende da det er gjort et bevisst utvalg av temaer det stilles spørsmål om for å kunne kartlegge et spesifikt aspekt, profetisk diakoni, i intervjupersonenes livsverden. Men her vil jeg nevne at jeg ikke benytter ”grounded theory”-metoden fordi jeg

ikke har som mål å skape nye teoretiske begreper, men heller utforske et begrep som allerede eksisterer. Kvale og Brinkmann skriver om en intervjuform som heter begrepsintervjuer (2015:180). I et slikt intervju vil formålet være begrepsavklaring. Til en viss grad søker min undersøkelse en form for begrepsavklaring når det er økt forståelse av begrepet profetisk diakoni som er formålet. Men intervjuet blir sekundært et begrepsintervju og primært en form for eksplorativt intervju da åpenhet og utforsking står i fokus.

Intervjuguiden er laget med tanke på å kunne utføre semistrukturerte intervju. Det er formulert spørsmål til hvert tema og alle spørsmål ble stilt til intervjupersonene. Men da det er informasjon om temaene som søkes og avdekkes ønsket jeg å kunne bevare muligheten for dynamikk i intervjusituasjonen og ikke være totalt bundet til ordlyden i intervjuguiden. Den muntlige formuleringen av spørsmålene kunne i enkelte tilfeller avvike fra den skriftlige formuleringen i intervjuguiden. Men budskapet som ble formidlet fra meg til intervjupersonen forble det samme. I stor grad ble spørsmålene stilt slik de er oppført i intervjuguiden og i den gitte rekkefølgen. Dette for å ivareta den tematiske dimensjonen ved intervjuet, og for å kunne gjøre struktureringen i analysearbeidet ryddig (Kvale og Brinkmann 2015:162-163).

2.2.1 Utvalgsriterier

Personene som ble spurt er ansatt i Kirkens Nødhjelp (KN) og arbeider med utviklingspolitisk arbeid. Det er ansatte både fra avdelingen Politikk og samfunn og Utenlandsavdelingen. De personene som tilhører Utenlandsavdelingen ble spurt da en del av deres stilling omhandler sitte i KNs advocacy-team. Advocacy-teamet er ledet av ansatte i Politikk og samfunn.

I 2015 foregikk det omorganisering internt i KN. Avdelingen Politikk og samfunn het før 1. januar 2016 Utviklingspolitisk avdeling. Etter omorganiseringen ble noen ansatte fra Utviklingspolitisk avdeling med over i den nye Politikk og samfunn, andre fikk nye stillinger i andre avdelinger i KN, blant annet Utenlandsavdelingen hvor stillingen deres er knyttet til advocacy-teamet. Det jeg vil poengtere er at alle informantene arbeider med utviklingspolitisk arbeid, enten i avdelingen Politikk og samfunn, eller knyttet til det via advocacy-teamet. Konkret intervjuet jeg åtte personer, fem fra Politikk og samfunn og tre fra Utenlandsavdelingen tilknyttet advocacy-teamet.

Utvalget av intervjukandidater er relativt lite med åtte personer. Dette er bevisst valgt fordi at omfanget av data ikke skulle bli for stort og uoverkommelig. Jeg ville heller kunne gå grundig til verks enn å ende opp med å si lite om mye. Det vil sannsynligvis være noen ulemper med å ha et lite utvalg av personer, dette vil jeg skrive mer om i kapittel 2.4.

2.2.2 Forberedelser og gjennomføring

Forberedelsene til undersøkelsen startet etter at ideen om temaet for masteroppgaven begynte å ta form i løpet av studietiden. Med bakgrunn som frivillig distriktskontakt for Kirkens Nødhjelp (KN) kjente jeg til organisasjonen og kontakter jeg drøftet ideen med tipset om muligheten for praksisplass på KNs hovedkontor og den gang Utviklingspolitisk avdeling. Våren 2015 tok jeg kontakt med avdelingsdirektør i Utviklingspolitisk avdeling og høsten 2015 gjennomførte jeg fire uker fordypningspraksis der. I løpet av praksistiden fikk jeg bekreftet at ideen om å utforske begrepet profetisk diakoni fortsatt var relevant og jeg gjorde avtaler om å komme tilbake over nyttår for å intervjuere personer til undersøkelsen.

I løpet av vinteren utarbeidet jeg intervjuguiden og søkte tillatelse fra Norsk senter for forskningsdata (NSD) om å utføre intervjuene og undersøkelsen. NSD godkjente søknaden og i februar og mars 2016 ble intervjuene gjennomført. Intervjuene ble gjennomført i lokalene til KNs hovedkontor i Oslo i arbeidstiden til intervjukandidatene. Kun ett intervju ble avholdt på annen lokasjon da det passet intervjukandidaten bedre. Ved å tilby meg å møte personene der de mente det passet best ble intervjuene gjennomført innenfor tidsrammen jeg hadde til disposisjon for undersøkelsen. Intervjukandidatene ble kontaktet per e-post og forespurt om deltakelse i undersøkelsen. I e-posten lå intervjuguiden om informasjonsskrivet med samtykkeerklæringen vedlagt. Informasjonsskrivet inneholdt blant annet informasjon om undersøkelsens formål, bevaring av anonymitet, samt kontaktinformasjon til meg og veileder ved VID Diakonhjemmet.

Hvert intervju begynte med orientering til kandidaten om innholdet i informasjonsskrivet og at de signerte samtykkeerklæringen. Avslutningsvis i hvert intervju spurte jeg om det var noe de ville tilføye til tidligere svar som de kanskje hadde kommet på underveis, i henhold til den semistrukturerte intervjumetoden. Intervjuene fulgte som nevnt intervjuguiden. Opptak av intervjuene ble gjort via lydopptak på en privat, passordbeskyttet bærbar datamaskin, uten

andre brukere enn undertegnede. Sikkerhetskopi av intervjuene er lagret på ekstern harddisk som er innelåst og holdt separat fra datamaskinen.

2.3 Etterarbeid og analyse av intervjuene

I løpet av mars 2016, mens intervjuene fortsatt var relativt friskt i minne ble alle intervjuene transkribert. Det ble etterstrebet at transkriberingsdokumentene ikke inneholdt navn eller persongjenkjennende innhold. Samt at de er lagret et annet sted enn dokumentet som inneholder personopplysninger og identifisering av kandidatene.

Selve transkriberingen ble gjort med hjelp fra et nettbasert transkriberingsverktøy som heter oTranscribe og finnes på www.otranscribe.com. oTranscribe hverken lagrer eller kopierer lydfilene man benytter på nettsiden. Ved hvert intervju forsikret jeg at lyd kvaliteten ble god og at eventuell bakgrunnsstøy ikke var komprimerende. Når undersøkelsen og masteroppgaven er ferdigstilt vil alle lydfile og transkriberingsfiler slettes fra både datamaskin og ekstern harddisk, dett ble hver kandidat informert om skriftlig og muntlig.

All transkribering av de åtte intervjuene utførte jeg selv. Dette for å få dypere kjennskap til og innblikk i den innsamlete dataen. Da undersøkelsen ikke søker å gjøre en detaljert språklig analyse, psykologisk undersøkelse hvor emosjoner er viktig å avdekke, eller en konversasjonsanalyse (Kvale og Brinkmann 2015:208), valgte jeg å transkribere intervjuene fra et talespråk til et mer formelt skriftspråk. De fleste unødvendige sukk, pustelyder eller utsagn som ”mmm” eller ”eh” som ble tolket som tenkelyder før svar på spørsmålet ble gitt, er ikke inkludert i transkriberingen. Enkelte steder har jeg skrevet i parentes, f.eks. (latter), for å kunne tolke utsagn på en mest mulig pålitelig måte og at det er til hjelp for å huske i hvilken sammenheng utsagnet er sagt i. Oppsummert kan en si at det er valgt en konstruktiv tilnærming til transkriberingsprosedyren hvor det er valgt en tilnærming som er mer nyttig enn korrekt jfr. talespråket.

Målsettingen med denne masteroppgaven er å få en økt forståelse av begrepet profetisk diakoni, og analysen bygger på denne målsettingen. I lys av problemstilling og hypoteser utforskes begrepet ved å benytte Kirkens Nødhjelps utviklingspolitiske arbeid som case.

Analysen baserer seg på intervjudataen fra de 8 forskningsintervjuene, som jeg omtaler som empiri. Det er viktig at leseren har dette perspektivet med seg og ser analysen som et supplement til andre publikasjoner om organisasjonen for å få et helhetlig inntrykk av Kirkens Nødhjelps utviklingspolitiske arbeid.

I arbeidet med analysen har jeg ikke tatt i bruk et spesifikt analyseverktøy, men benytter et sammensatt utvalg av verktøy for analyse, som av Kvale og Brinkmann kategoriseres som bricolagetolkning. Med bricolage som tilnærming har man en blandet teknikk hvor en beveger seg fritt mellom ulike analytiske teknikker, begreper og tekniske diskurser (2015:263). En hermeneutisk tilnærming gjennom meningstolkning kan inngå en slik tilnærming og vil prege min analyse (2015:230). Jeg har lest gjennom intervjuene og dannet meg et overordnet bilde av aktuelle temaer som fremkommer av empirien. Disse temaene har jeg strukturert inn i tre hovedkategorier som danner hvert sitt underkapittel nedenfor. I analyseprosessen har jeg kategorisert svarene inn i ulike undertema til hver hovedkategori for å avdekke antall forekomster av forskjeller og likheter i svarene fra de åtte informantene. Sentrale forståelser gjengir jeg som sitater eller sammendrag med en tolkning av hva informanten formidler. Undertemaene er valgt på bakgrunn av temaene i intervjuguiden. Hovedkategoriene er valgt på bakgrunn av sentrale temaer i teorikapittelet.

Som nevnt tidligere er det sjuende stadiet i en kvalitativ forskningsoppgave rapportering. Denne masteroppgaven skrives og innleveres i henhold til VID Diakonhjemmets retningslinjer for oppgaveskriving.

2.4 Verifisering

Dette kapittelet vil utrede kort om undersøkelsens reliabilitet og validitet. Jeg har underveis i hele undersøkelsen, og særlig gjennom intervjuene, analysen og drøfting strebet etter å undersøke det problemstillingen har lagt som premiss for hva som er ment å undersøke. Mine tolkninger søker å reflektere rundt begrepet profetisk diakoni og hva i KNs utviklingspolitiske arbeid som kan sies å være profetisk diakoni. Således håper jeg undersøkelsen innebærer en validitet i sine funn. For å ivareta undersøkelsens validitet har objektivitet vært en viktig faktor. I intervjusituasjonen hvor jeg eller informanten hadde behov for oppklaring av et begrep eller utsagn, skapte jeg rom for dette. Kvale og Brinkmann betegner dette som dialogisk intersubjektivitet (2015:276). I tillegg har refleksjon over egne fordommer og

forkunnskap vært viktig gjennom arbeidet med undersøkelsen. Dette kan betegnes som refleksiv objektivitet og innebærer at ”man streber etter objektivitet om subjektivitet” (2015:273). Med andre ord at jeg som forsker i en hermeneutisk tilnærming søker å forstå egne fordommer og synliggjør disse i forskningsprosjektet.

En kan stille spørsmål ved undersøkelsens reliabilitet når en ser på antall informanter, som er åtte personer. Et høyere antall informanter ville kanskje økt undersøkelsens reliabilitet ved at funnene var begrunnet i mer empiri. Men jeg vil argumentere for at reliabiliteten til denne undersøkelsen ikke svekkes på grunn av antallet informanter. Et mindre antall informanter gjør det mulig å gå grundigere til verks med analysen fordi omfanget av data ikke er for stort og uoverkommelig. Det jeg må være varsom overfor når jeg har en relativ liten gruppe informanter er å hevde funn som generaliserbare. Ved å være oppmerksom på denne problemstillingen håper jeg å ivareta undersøkelsens reliabilitet og gyldighet (ibid:149).

2.5 Ethiske refleksjoner

I prosessen med arbeidet til denne masteroppgaven har etiske hensyn vært forsøkt ivaretatt. Jeg har gjort meg kjent med Forskningsetiske retningslinjer for samfunnskap, humaniora, juss og teologi, samt VID Diakonhjemmets retningslinjer for oppgaveskriving. For å strukturere presentasjonen av de etiske refleksjonene gjort for denne undersøkelsen låner jeg Kvale og Brinkmanns sju stadier for forskningsarbeidet.

I stadiet hvor tematisering av oppgaven skulle utarbeides valgte jeg et tema som i hovedsak omhandler diakoni som fag ved å utforske begrepet profetisk diakoni. Dermed er det ikke noen menneskers privatliv som er i fokus, noe som ville krevd høy grad av etiske hensyn.

I planleggingsstadiet ble Norsk senter for forskningsdata (NSD) søkt om tillatelse for å utføre forskningsintervjuene. Deres utfyllende søknadsskjema stiller kontrollspørsmål rundt forskerens plan for å sikre personvern og lagring av innsamlet data. NSDs krav er imøtekommet og søknaden ble godkjent av NSD. Tidligere har jeg nevnt at dette blant annet innebærer anonymisering av informantene og sletting av materialet når undersøkelsen er over. Skriftlig informert samtykke fra informanten ble og innhentet.

I intervjusituasjonen ble det bestrebet å trygge informantene. Hvert intervju ble innledet med informasjon om skriftlig samtykke, anonymisering og muligheten til å trekke seg fra undersøkelsen. Intervjusituasjonens konsekvenser for intervjupersonen kan være stress og f.eks. nervøsitet for å svare på spørsmål om tema en føler en ikke har kunnskap om. Slike situasjoner ble forsøkt møtt med forståelse og ro for å betrygge informanten.

De transkriberte intervjuene er anonymisert og forsøkt gjengitt så korrekt som mulig med tanke på setningsoppbygging og kontekst for uttalelsene. Informasjon i intervjuene som kan identifisere en person, som utsagn om bakgrunn, utdanning og stilling vil ikke bli sitert i oppgaven av hensyn til konfidensialitet og anonymisering. Muntlige uttalelser vil i noe grad omgjøres til et mer formelt skriftspråk for å ivareta flyten i oppgavens mer akademiske språk.

Etiske refleksjoner i analysearbeidet har omhandlet streben etter å tolke intervjuene i rett kontekst sett i lys av hva informanten ville formidle og ikke hva jeg som forsker ønsker at empirien skal si. Tolkningen er forsøkt å holde på et realistisk nivå for å styrke undersøkelsens reliabilitet.

Likeså er verifiseringen og rapporteringen i undersøkelsen utført med tanke på hensyn som må tas for å ivareta konfidensialitet hos informantene og sitater hentet fra deres utsagn. Mulige konsekvenser for informantene ved deltakelse i undersøkelsen er gjenkjennelse på sitater og at deres utsagn om ens arbeid plasseres inn i en diakonifaglig sammenheng enn den samfunnsfaglige bakgrunn flere av informantene hadde. Dette ble muntlig orientert om i forkant av intervjuene.

Andre etiske refleksjoner relevant for denne undersøkelsen er forskerens (min egen) rolle. Da jeg ønsker å presentere god kvalitet på mitt arbeide har jeg etterstrebet å presentere teori og empiri på en nøyaktig og representativ måte. Gjennomsiktighet i forskningsarbeidet er viktig for å kunne validere og utforske arbeidet som er gjort. For å oppnå dette har jeg forsøkt å gjengi arbeidsprosessen i metodekapittelet på en grundig måte, samt utføre analyse og tolkning innenfor premissgrunlaget som en masteroppgave gir (Kvale og Brinkmann 2015:97-110).

3 Profetisk diakoni – teologi og det offentlige rom

I arbeidet med å utfylle forståelsen av profetisk diakoni er det et utvalg av faglitteratur om temaet jeg anser som relevant å presentere. Først av alt presenterer jeg John Collins arbeider med diakonia-begrepet i det Nye testamente da hans arbeide har hatt stor innflytelse på mye av det som er skrevet om profetisk diakoni de siste årene. Deretter velger jeg å løfte fram perspektiver og teorier om profetisk diakoni fra blant andre Kjell Nordstokke og Det lutherske verdensforbund (LVF). Litteratur fra LVF inkluderer både generell teori om profetisk diakoni og et økumenisk perspektiv på diakonien. Litteratur fra nordiske forfattere er også inkludert. Jeg har vektlagt nordiske forskeres teorier om profetisk diakoni fordi de står i den samme konteksten som meg og mitt forskningsarbeid hvor jeg tar utgangspunkt i Den norske kirke og Kirkens Nødhjelp. Samtidig har det økumeniske perspektivet vært viktig å bruke som kilde da profetisk diakoni ofte er knyttet til internasjonal diakoni. Da begrepet politisk diakoni er tett forbundet med profetisk diakoni vier jeg et eget kapittel til å utforske forskjeller og likheter mellom begrepene. Videre ser jeg det som relevant å utrede det språklige aspektet ved begrepet da diakonien opererer i to arenaer, den religiøse og den sekulære samfunnsarena.

3.1 Diakoniforståelsen – et paradigmeskifte

Profetisk diakoni er som nevnt i innledningen, hittil lite forsket på. Noe av årsaken til dette kan henge sammen med at profetisk diakoni som begrep i hovedsak er tatt i bruk etter hva vi kan kalle et paradigmeskifte i diakoniforståelsen. Dette paradigmeskifte ligger på mange måter til grunn for mitt ønske om å utforske den profetiske delen av diakonien. Det følgende kapittelet vil gjøre rede for dette paradigmeskifte og gi grunnlag for forståelsen av profetisk diakoni og hvilken kontekst begrepet er forankret.

Diakoniforståelsen og diakonalt arbeid har opp igjennom tiden vært basert på forholdet mellom teori og praksis. Nordstokke og Collins¹ utredning av noen historiske punkter om forholdet mellom teori og praksis før og nå gir et bilde av utviklingen av diakoniforståelsen. I 1850-årene møter vi forløperen til det moderne helsevesenet og sosialtjenesten når diakoner og diakonisser etablerer institusjoner spredt over Nord-Europa. Institusjonenes formål var å ivareta fattige, syke og andre trengende, som et svar på møtet med menneskers nød. Den diakonale bevegelsen var preget av det oldkirkelige diakonale arbeidet og diakonrollen viss embete var å ivareta kirkens veldedige arbeid. Diakonene sto i hovedsak på egne ben og var i

¹ Den følgende utredningen om paradigmeskiftet er hentet fra Nordstokke 2011a:41-47.

liten grad knyttet til kirkens menigheter på 1800-tallet. Den offisielle kirken ga liten plass til diakonene i sin struktur. De diakonale institusjonene ble således relativt selvstendige og tjente samfunnets behov for sosiale tjenester som styresmaktene selv ikke maktet å tilby. Arbeidet bar en tydelig kristen identitet inspirert av pietismen og de underliggende verdiene var inspirert av Kristus uselviske nestekjærlighet. Diakonens karitative praksis springer ut fra denne tidens diakoniforståelse.

Diakoniforståelsen frem mot 1950-årene utviklet seg ikke bare på bakgrunn av diakonenes og diakonissenes praksis. Diakoniforståelsen var og forankret i teologi og teori utviklet av akademika. Den akademiske diakoniforståelsen på 1900-tallet var med på å opprettholde den karitative praksisen fra 1800-tallet. I 1931 publiserte Wilhelm Brandt sin doktorgrad som omhandlet en undersøkelse av holdninger rettet mot tjeneste i Det nye testamentet. Avhandlingen inneholdt også en lingvistisk studie av det greske diakonia-ordet. Her ble diakonia (tjeneste) tolket dit at holdningen til tjeneste ble konkludert som en underkastende type tjeneste, ydmykende og uverdigg for en fri mann. Tjenestebegrepet ble satt i sammenheng med den type tjeneste utført av slaver. Brandt poengterte samtidig at verdiforankringen til tjenestebegrepet utløp fra Kristus og hans holdninger mot mennesker i nød. Brandts forskning ble videre publisert i andre akademiske tekster og publiseringer. Diakonien fikk således en etablert plass i teologien og kirkens embetsforståelse.

Fra 1950-årene og fram mot 2000-tallet, i en post-moderne kontekst, møtte den diakonale praksis et behov for endring i møte med det som blir et moderne velferdssamfunn. Det diakonale arbeidet finner nye uttrykksmåter, både individuelt og strukturelt. For eksempel drives mer diakonalt arbeid fra kirkens menigheter. Sosialetikk blir et viktig anliggende og den kristne tjeneste for sin neste forholder seg nå også til en sekulær kontekst. Akademisk, teologisk forskning søker også en ny teologisk plattform for diakoniforståelsen i en ny tid.

John N. Collins publiserte i 1990 ny forskning på de greske diakoni-ordene. Han benyttet materiale fra gresk litteratur fra 400 f.Kr. til 400 e. Kr., både kristne og ikke-kristne tekster. Collins semantiske og lingvistiske funn over diakoni-ordenes betydning sto i stor kontrast til Brandts funn seksti år tidligere. Nedenfor er en oversikt over Brandt og Collins karakteristikk av diakoniordenes betydning, først Brandt deretter Collins:

A. Ordinary everyday word;

- B. Not religious;
- C. Basically means service at table;
- D. A word from terminology for slaves;
- E. Underwent a change of meaning in Christian circles;
- F. Represented lowly service of love like that of Jesus.

- A1. A word from the formal language of poetry and formal discourse;
- B1. Profoundly religious in its connotations, as in the service of the Gods;
- C1. Semantic field of go-between for roles which are specified by context;
- D1. Not specifically about slaves but about carrying out an authorised task;
- E1. No changes of meaning between Christian and other Greek usage;
- F1. The words never ever expressed loving service (Nordstokke 2011a:45).

Collins funn, punktene A1-F1 står i opposisjon til den tidlige forståelsen i punktene A-F. Med den nye forskningen til Collins kommer muligheten til å forstå diakoniens teologiske grunnlag på nytt. En kan løsrive diakoniforståelsen fra den av en underdanig (lowly) nestekjærlig tjeneste som i følge Collins forskning ikke gir et fullstendig bilde av diakonien slik den fremstår i Det nye testamentet (Collins 1990:193-194). Collins forsknings nye forståelse av diakoni-ordene har en ekklesiologisk dimensjon ved seg. Ekklesiologien får en ny dimensjon ved seg når diakoniforståelsens teologiske forankring endres. Dette henger sammen med diakon-rollens nye forståelse. Diakonen post-Collins har en autoritet ved at den som en go-between (ref. C1) har et mandat fra en biskop eller menighet, og at diakonien således springer ut fra selve kirken og ikke personen (diakonen) i seg selv. Med Collins forskning støttes forståelsen om at kirken skal være diakonal og at diakonene er autoriserte agenter for å bidra til at kirken overholder sin diakonale dimensjon.

Som følge av Collins forskning står en ovenfor et nytt paradigme i diakonien. Det er i dette nye paradigmet denne masteroppgaven søker å utdype forståelsen av profetisk diakoni. For å forstå det nye paradigmet skisseres nedenfor Collins og Nordstokkes punkter de mener det nye paradigmet bør inneholde av diakonal praksis basert på det nye diakonale teologiske grunnlaget:

- Ny rolle som agent – fra å være en profesjonell ansatt hvor andre reduseres til klientstatus, til å innta en rolle som fasilitator, koordinator, tilrettelegger, hvor andre selv har status og påvirkningskraft, er myndiggjort til handling uavhengig av status.
- Ny autoritet – diakonien bryter ut av den tradisjonelle rolleforståelsen hvor en utøver tjenester for andre i det stille. Diakonalt arbeid tar på seg profetiske oppgaver, som å jobbe mot urettferdighet og for verdighet og frigjøring av undertrykte.
- Nytt språk – en vil gi rom for en inkluderende talemåte hvor en løfter fram stemmene til de stemmeløse og marginaliserte. En vil erstatte den rådende, profesjonelle diskursen som har dominert den diakonale praksisen de siste tiårene med en ny diskurs hvor det er rom for både spirituelle begreper, sosiale analyser, teologisk tolkning og personlig motivasjon og visjon.
- Ny logikk – Å bevege seg vekk fra kravene om at handling og praksis må være nøye planlagt å ha en spesifikk hensikt slik diakonal praksis tradisjonelt har hatt (f.eks. institusjonsdiakonien i Europa på 1800-tallet). Den nye logikken skal våge å ta sjanser og la praksis lede arbeidet fremfor teorien, og å lære av det praksisens erfaringer bringer.
- Nye metoder – når en i vår tid stadig ser nye måter for ekskludering i våre samfunn må diakoniens særlige mandat være å identifisere måter for inkludering, peke ut muligheter for diakonal praksis, utvikle metoder som uttrykker den nye diakoniforståelsen (Nordstokke 2011a:46-47).

Med dette paradigmeskiftet i diakoniforståelsen dannes plattformen for det videre arbeidet med profetisk diakoni. Jeg vil henvise tilbake til paradigmeskiftet beskrevet overfor og benytte pre-Collinsk og post-Collinsk som begreper for å tydeliggjøre hvilken diakoniforståelse jeg henviser til der det er nødvendig. Ekklesiologi og diakonens nye rolle blir viktige aspekter og ta med i den videre utredelsen.

3.2 Perspektiver på profetisk diakoni

Innledningsvis i dette kapittelet vil jeg forklare hvorfor jeg presenterer Kjell Nordstokke og Det lutherske verdensforbunds (LVF) teorier om profetisk diakoni sammen. Nordstokke og LVF har tette bånd i arbeidet om forståelsen av diakoni i de lutherske kirkesamfunn.

Nordstokke var ansatt i LVF på 2000-tallet og deltok i arbeidet med LVFs konsultasjoner om

diakoni i 2002 og 2008. Han ledet avdelingen for misjon og utvikling i LVF som forfattet heftet *Diakoni i kontekst*, utgitt i 2009. Både Nordstokkes og LVFs publikasjoner om profetisk diakoni bygger dermed i stor grad på den samme forståelsen. Jeg ser det derfor som tjenlig at Nordstokkes og LVFs arbeider om profetisk diakoni sees i sammenheng når jeg presenterer teorien nedenfor. Det er fra heftet *Diakoni i kontekst*, Nordstokkes egne artikler og fra LVFs rapport *Prophetic diakonia: For the healing of the world* jeg har valgt å hente perspektiver fra til dette kapittelet.

Diakoniens teologiske grunnlag i Nordstokke og LVFs forståelse av profetisk diakoni er forankret i post-Collinsk diakoniforståelse. Diakoni er et bibelsk forankret konsept og de promoterer en helhetlig tilnærming til diakoni hvor diakoni er essensielt for kirkens oppdrag og som en integrert dimensjon av kirkens natur. Diakonien bør søke å gi impulser til utviklingen av hva det vil si å være en diakonal kirke i dagens samfunn. Med andre ord handler det om kirkens identitet og oppdrag (Nordstokke 2011b).

Rapporten fra LVF *Prophetic diakonia: For the healing of the world* fra 2002 er skrevet på bakgrunn av konsultasjonen de arrangerte samme år i Johannesburg, Sør-Afrika. Konsultasjonens formål var å utdype forståelsen av diakoniens mange uttrykksformer i dagens samfunn. Samtidig ønsket en å utforske nye måter å forstå og utøve diakoni i møte med trusler som utfordrer menneskers liv og fremtid. Konsultasjonens forventede resultat var å få bekreftet diakoni som en del av kirkens identitet og oppdrag, og å fornye forståelsen av profetisk diakoni som en mer effektiv diakonal respons på de kritiske utfordringer som en møter kirke og samfunn i dag (LVF 2002:4). Rapporten beskriver profetisk diakoni som kampen mot urettferdighet. Noen løsninger på utfordringene i dagens samfunn kom ikke fram i konsultasjonen, men om profetisk diakoni ble følgende sagt: I tillegg til den karitative diakonien må kirken omfavne en mer profetisk diakoni som tørr å utfordre årsakene til urettferdighet, i rapporten eksemplifisert med fattigdom, vold og HIV/AIDS. Det ble understreket at en må kritisk konfrontere de som drar nytte av dagens rådende strukturer og jobbe for samfunnsendring som fører til rettferd, forsoning og fred (LVF 2002:5). I rapporten beskriver LVF profetisk diakoni som et begrep som er hentet fra profetene vi finner i Bibelen og Jesus profetiske rolle. De mener også det er viktig å poengtere at diakoni ikke er det samme som å misjonere. Når en bryter stillheten og snakker i mot maktutøverne selv om dette kan føre med seg konsekvenser som trusler eller forfølgelse er dette kjernen i profetisk diakoni. De som utøver dette betegnes som forandringsagenter. I praksis må en vende et

kritisk blikk mot strukturer, lederskap og allianser. Allianser kan også være en styrke i den forstand at en sammen med andre partnere står sterkere i kampen mot urettferdighet (LVF 2002:6-9).

LVF løfter fram tre dimensjoner ved profetisk diakoni i dagens samfunn: 1) Den sosio-kritiske politiske dimensjonen, som omhandler den urettferdige fordelingen eller distribusjonen av ressurser som medfører sosial urettferdighet og undertrykkende strukturer, 2) Dimensjonen som er kritisk til kulturelle, ideologiske og religiøse verdier hos mennesker. Når disse verdier devalueres risikerer en å instrumentalisere mennesker og ta fra dem humane dimensjoner, 3) Skaperverkets helhet, ivaretagelsen av miljøet og eksisterende ressurser på en måte som tar vare på både nåværende og kommende generasjoner (LVF 2002:14). LVF advarer de lutherske kirkesamfunnene om at diakonien risikerer og bli veldedighetsarbeid avkoblet fra kirken dersom ikke diakonien forstås som en del av kirkens identitet. Da risikerer en at arbeidet en utfører bare blir et i rekken av mange veldedighetstiltak i samfunnet. Ved å bli mer bevisst diakoniens profetiske dimensjon vil en kunne utvikle diakoniens potensiale i større grad og utøve mer enn veldedighetsarbeid – Guds nærvær i verden vil forlenges (LVF 2002:16).

I 2009 publiserte LVF dokumentet Diakoni i kontekst - forvandling, forsoning, myndiggjøring og i 2010 kom den norske utgaven ut, det er denne utgaven som benyttes her. Kjell Nordstokke jobbet den gang i LVF og har vært en sterk bidragsyter til dokumentet. Dokumentets omtale av profetisk diakoni tar et oppgjør med diakoniens ydmyke, servile aspekt og viser til John Collins arbeid med det greske diakonia-ordet. Det fremheves at ”diakonia ikke betyr ydmyk tjeneste, men snarere en viktig oppgave som noen blir betrodd av en viktig myndighet” (LVF 2010:81). Diakoni i kontekst viser til rapporten om profetisk diakoni som ble utarbeidet i Johannesburg i 2002 og slutter seg i stor grad til hvordan denne definerer profetisk diakoni. Det handler om å finne måter å forsvare rettferdigheten på. Den profetiske dimensjonen til diakonien henter sitt mandat og myndighet fra Gud som skaper og livgiver for jorden og menneskene, det profetiske aspektet minner oss om at Gud er både dommer og frigjører. Og forholdet mellom profeti og diakoni er at

begge har til oppgave å finne måter å bygge broer i retning fornyelse (omvendelse) og forvandling. Diakoniens oppgave er å være en stifinner og *oppptre* som en stifinner. Diakonien er aldri bare ord, men snarere handlinger på utkikk etter muligheter for at forvandling kan finne sted (LVF 2010:83).

Uttrykket ”stifinner for rettferdighetens sak” benyttes også når profetisk diakoni omtales som å kjempe mot urett og for rettferdighet (ibid). Et interessant perspektiv som løftes av LVF, er det at den profetiske stemmen ikke kan lyde fra kirken, men gjennom kirken fordi den ikke kan institusjonaliseres. Dette henger sammen med at Bibelens profeter var åpne for Ånden (Den Hellige Ånd, Gud) og ofte rette sine kritiske røster mot religiøse ledere. Offentlig påvirkningsarbeid handler kanskje særlig om å rette søkelyset mot de mektige i samfunnet, dette gjelder både de som har tilgang til maktutøvelse og eiere av ideologiske diskurser. Dermed er også kirken selv i søkelyset for profetisk diakoni (2010:83-84).

Nordstokke skriver at diakonien er tverrfaglig. På den ene siden er diakonale handlinger fundamentert i teologien og ekklesiologien. På den andre siden er den like avhengig av den menneskelige virkelighet og kunnskapen om dennes tilstand til en hver tid. Sånn sett er diakonien, særlig den profetiske dimensjonen, avhengig av både teologisk og sosiopolitisk analyse, særlig fra stemmer som selv erfarer undertrykkelse og marginalisering. Myndiggjørende diakoni betegner med andre ord profetisk diakoni (2011a:49).

Den danske teologen Johannes Nissen omtaler to aspekter ved diakonien; henholdsvis karitativ og profetisk diakoni. Den karitative diakonien karakteriseres av barmhjertighet og bærer ofte preg av individualisme hvor den privilegerte hjelper den mindre privilegerte. Den karitative diakonien er en reaktiv form for diakoni der man reagerer på en hendelse som har forårsaket at noen behøver hjelp (Nissen 2010:20). Det er denne form for diakoni som i stor grad har preget diakoniforståelsen i den nordiske kontekst det siste århundret. For å utfylle hele diakonibegrepet supplerer Nissen den karitative diakonien med den profetiske diakonien, som han betegner som proaktiv. Der hvor den karitative diakonien er en barmhjertighetsreaksjon er den profetiske en proaktiv holdning og handling for rettferdighet. Det innebærer å være kritisk innstilt mot årsaker til urettferdighet og nød. En proaktiv tilnærming betyr å jobbe forebyggende og kan innta former for arbeid som ”kulturelt arbeid, miljøarbeid, politisk arbeid” og advocacy (Nissen 2010:21).

Videre plasserer Nissen sitt diakonisyn i en post-collinsk forståelse. Han slutter seg også til Nordstokkes utredning av profetisk diakoni som en messiansk tjeneste:

Jesu autoritet adskiller sig ikke blot fra de skriftkloges, men også fra ”denne verdens herskere”. Deres autoritet sigter mod underkastelse, afstand og tavshed. Jesu autoritet udtrykker det modsatte: den oprejses, den inkluderer og gjør myndig (Nissen 2010:54).

Det er mennesker i periferien, de marginaliserte, som er gjenstand for den profetiske diakonien i et messiansk perspektiv. Diakonien kjennetegnes her ved å operere som både advokat og profet. Advokat ved å tale den marginaliseres sak, slik profetene i Bibelen gjør. Og det profetiske aspektet handler om å utøve:

en tjeneste for forandring (transformation), idet diakonen skal være en, som viser vejen ved navnlig at gjøre mennesker myndige og inspirere dem, der i periferien, så de kan få del i livet præget av tro, håb og kærlighed (Nissen 2010:54).

Oppsummerende om Nissens utredelse av profetisk diakoni handler det om å forsvare rettferdighet og at kirken er særlig kalt til å være advokater for de svake. Profetisk diakoni inngår så som en viktig del av internasjonal diakoni.

3.3 Profetisk diakonis teologiske bakgrunn

Teori om profetisk diakoni refererer ofte til begrepets forankring i Bibelen. Dermed er det relevant å se nærmere på begrepets teologiske forankring. Stephanie Dietrich gjør dette i artikkelen 'For thus says the Lord': Prophetic diakonia as advocacy and fight for justice. Artikkelen drøfter det aktuelle spørsmålet om det er kirkens oppgave å kjempe for rettferdighet eller om kirken heller burde konsentrere seg om forkynnelse av evangeliet? Og hvordan kan en skille mellom misjon, evangelisering og diakoni? Ulik teologisk litteratur gir ulike svar til disse spørsmålene, men i løpet av de siste tiår er det økt fokus på kirkens engasjement i verden, kalt kamp for rettferdighet eller profetisk diakoni (Dietrich 2016:154). Dietrich trekker en direkte linje mellom begrepene kamp for rettferdighet og profetisk diakoni. Gjennom bibelsk og systematisk teologi søker hun mer kunnskap om profetisk diakoni.

Det første teologiske aspektet er hentet fra Det gamle testamentet (GT) og skapelsesfortellingen. Teologien i skapelsesfortellingen sier at alle mennesker er skapt i Guds bilde og dermed likestilles alle mennesker med samme iboende verdighet og verdi. Mennesker sidestilles således til samme rett til beskyttelse og et meningsfullt liv. Det diakonale aspektet kaller oss dermed til å behandle alle medmennesker likeverdig og respektfullt. Ingen er verdiløse i Guds øyne og burde derfor tilsvarende ikke være det oss mennesker i mellom heller. Om ikke dette respekteres, risikerer vi å frarøve andre sin verdighet, og diskriminering og rasisme kan bli en konsekvens.

Det andre teologiske aspektet er en forlengelse av skapelsesfortellingen. Som skapt i Guds bilde legges det til grunn en gjensidighet i menneskers relasjoner, og en er således kalt til å leve i samfunn og fellesskap med hverandre. Å være kalt til fellesskap betyr at individualisme faller bort og at diakoni gjelder alle, ikke bare innad i et kristent fellesskap. Uttrykket ”kirken er bare kirke når den er til for andre” ble gjort kjent av den tyske teologen Dietrich Bonhoeffer. De andre er alle mennesker utenfor kirken, spesielt alle som lider. Kirken må, i følge Bonhoeffer, være en del av verden. Kirken og verden skal ikke være to adskilte enheter. Om kirken ser seg selv som en egen enhet risikerer man en innenfor-utenfor mentalitet som vil gå i mot det teologiske aspektet om fellesskap og likeverdige behandling for alle fordi vi alle tilhører det samme samfunn.

Det tredje teologiske aspektet i GT er samfunnsansvar. De gammeltestamentlige lovene vektlegger et ansvar for de svakerestilte blant sine medmennesker. Dette omhandlet og et ansvar for å bygge strukturelle ordninger i samfunnet som ikke bidro til å undertrykkende systemer i samfunnet.

Det fjerde teologiske aspektet er pakten mellom Gud og menneskeheten. I Bibelen finnes det flere eksempler i GT på ulike pakter og denne tradisjonen understreker hvordan Gud har bundet seg til menneskeheten. I Det nye testamentet (NT) er Jesus den nye pakt mellom Gud og menneskene. Konseptet med pakten er å binde Gud og menneskene sammen og minne om at Gud har en klar vilje med skapelsen av mennesket. Ikke bare å følge Gud, men også å leve i fellesskap som mennesker (Dietrich 2016:155-159). Det kollektive diakonale aspektet blir dermed viktig:

In our understanding of diakonia, it is important that diaconal action, unlike mere charitable activities, which are often individualized, is a collective concept and thus demands organizational and collective structures above the level of individual motivation (Dietrich 2016:159).

Som nevnt i kapittel en er profetene i GT kilden til begrepet profetisk diakoni. Profetene var kritiske til maktmisbruk, visjonære og fremtidsrettede, rollemodeller for etiske og moralske valg, særlig urettferdighet og forskjeller blant mennesker ble viet oppmerksomhet. Deres budskap kunne være upopulære og uventede og de hevdet budskapet kom til dem fra Gud og noen påberopte seg også å være utvalgt av Gud.

They helped the people understand what was expected of them in that relationship [to God]. In doing so, they often interpreted history, the flow of events, in the light of their relationship with God. Their task was not to predict the future, but to remind the people – both their own, and those threatening them – of God’s will for them. The prophets’ advocacy of justice was thus advice to practise grace and mercy towards those who had no power to secure it for themselves (Dietrich 2016:153).

Sitatet over gir oss et innblikk i profetenes fremgangsmåte. Det er verdt å merke seg at de hjalp folk til forståelse, fortolket historien og hendelsesforløp, minnet folk på Guds vilje for mennesket, argumenterte for rettferdighet ovenfor de som selv ikke hadde makten til dette. Her er det verdt å merke at profetisk diakoni har bånd til frigjøringssteologien hvor forandring nedenfra, ”diakonia from below”, står sentralt.

I NT, som nevnt over, er Jesus det store diakonale forbildet med sitt budskap om å elske sin neste som seg selv. Dette innebærer respekten for det autonome mennesket og ikke synet på mennesket som veldedighetsobjekter. Den diakonale holistiske, eller helhetlige, tilnærmingen blir gjeldende. Særlig mennesker i nød ble viet oppmerksomhet fra Jesus. Myndiggjøring av disse til å i større grad mestre eget liv sto i fokus. Om utfordringen var fattigdom, sykdom eller undertrykkelse møtte Jesus dem som autonome mennesker og i Markus 10,51 tydeliggjøres dette ved Jesus spørsmål til den blinde; Hva vil du jeg skal gjøre for deg? Jesus tar ikke for gitt at den blindes primære ønske er å se igjen. Men ved å stille spørsmålet myndiggjøres den blinde til å ta styring over egen skjebne.

Respect for the autonomy of every human being, and faith in people’s ability to think on their own and contribute to changes in life, should shape today’s professional diaconal encounter between people (Dietrich 2016:263).

Sitatet fra Dietrich viser hvordan dagens profesjonelle utøvelse av diakoni bør utøves. Dette synspunktet henger nært sammen med NTs beskrivelse av Jesus som det diakonale forbildet.

3.4 Kirken som samfunnsaktør – diakoni i det offentlige rom

Profetisk diakoni henvender seg i stor grad ut mot samfunnet. Det kan være både lokalsamfunnet, samfunnet på nasjonalt og globalt nivå. Mennesker i dagens samfunn er i stor grad hengitt til systemer og strukturer som legger føringer for hvordan livet kan leves. Disse strukturene kan fremme rettferdighet for individene eller i noen tilfeller bidra til at urett påføres, og mennesker undertrykkes. Det er mot sistnevnte strukturer den profetiske

diakonien retter sitt søkelys. Når diakoni henvender seg mot sekulære samfunnsinnsatser oppstår det også et møte mellom kirke og, i det minste i en nordisk kontekst, et sekulært samfunn. Dette møtet inneholder blant annet en språklig dimensjon. En har i ulike samfunnsarenaer ulike ”stammespråk” og kirken har også sitt stammespråk. Ord og uttrykk som innenfor stammen kan oppleves forståelige og ordinære, kan utenfor oppfattes som fremmedgjørende og således være til hindring for god kommunikasjon mellom de ulike partene. Den språklige dimensjonen ved diakonien vil derfor være nødvendig å se nærmere på. Ordet diakoni er i seg selv et fremmedord utenfor den kirkelige kontekst, en kan derfor spørre seg om det er hensiktsmessig å benytte det utenfor en kirkelig kontekst eller om en skal benytte det internt i kirken.

Dette temaet drøftes også av Dietrich som skriver om hvordan profetisk diakoni kanskje er mer nyttig som et begrep som brukes internt i kirken (eller i diakoni som fag) for å forklare ens diakonale engasjement innenfor områder som for eksempel kamp for rettferdighet, jfr. Den norske kirkes Plan for diakoni. Kanskje bør det ikke anvendes ute i samfunnet eller en politisk kontekst. Dette begrunnes med at det for det første er begrepet vanskelig å kommunisere i en sekulær kontekst. For det andre kan begrepet være villedende fordi det påstår å tale med en gudgitt autoritet som det dermed blir vanskelig å utfordre. En diakonal handling i det offentlige rom er forankret i en helt spesifikk kontekst som dermed krever en sosiopolitisk analyse og tverrfaglig tilnærming for å finne fram til korrekte handlingsalternativ (Dietrich 2014:36).

Habermas drøfter hvordan religiøse stemmer i sekulære samfunnsarena bør tilpasse seg konteksten de er en del av og forholdet mellom politikk, religiøse aktører og sivilsamfunnet. Habermas er inspirert av Rawls syn på religionens nærvær i politikken via sivilsamfunnet. I utgangspunktet er dagens samfunn styrt av sekulær politikk uten religiøs tilhørighet. Men gjennom religionens tilstedeværelse i sivilsamfunnet vil politikken forbli påvirket av religion selv om staten er sekulær, slik det for eksempel er i Norge. ”Sekularisering av staten er ikke det samme som sekularisering av samfunnet” (Habermas 2011:23, egen oversettelse). I dagens samfunn har vi en liberal grunnlov som er designet for å garantere alle religioner likhet i sivilsamfunnet. På samme tid er grunnloven ment å verne offentlige instanser fra å være sterkt influert av religion når de skal ta kollektive bindende avgjørelser på vegne av samfunnet. De samme menneskene som er gitt autoritet til å utøve sin religion og leve som borgere i samfunnet, er tiltenkt å delta i demokratiske prosesser hvis resultater må være

frigjort fra religiøs forurensing. Men så lenge religiøse individer og samfunn spiller en rolle i sivilsamfunnet og det offentlige rom, er politikk like mye et produkt av offentlighetens fornuft fra delvis religiøse og ikke-religiøse borgere. På denne måten har religiøse grupper en påvirkningskraft gjennom demokratiske prosesser i samfunnet, og politikken beholder en referanse til religion som en ikke kan overse. Dette forutsetter at religiøse og ikke-religiøse parter av befolkningen anerkjenner hverandre som likeverdige medlemmer av det samme demokratiske samfunn (2011:23-24).

Et element i det demokratiske samfunnet som overgår den institusjonaliserte maktpolitikken er ytringsfriheten, eller som Habermas skriver; den anarkistiske bruken av friheten til å kommunisere som holder liv i den uformelle strømmen av offentlig kommunikasjon nedenfra. Gjennom ytringsfriheten kan religiøse stemmer bli en endrende kraft i et demokratisk sivilsamfunn. Særlig dersom det oppstår kontroverser mellom religiøse og sekulære stemmer, noe som stimulerer til en bevisstgjøring av deres aktualitet som stemme i offentligheten (ibid:25). Rawls mener, i følge Habermas, at de ytringer som presenteres offentligheten må støttes av ordentlige politiske grunner. Det vil si at religiøse aktører må kunne kommunisere på et politisk nivå, dvs. kunne stammespråket til den konteksten en beveger seg inn i. Dette forbeholdet som Rawls gir religion i det offentlig rom har møtt kritikk som omhandler at mange borgere ikke kan, eller er villige til å gjøre det nødvendige skillet mellom bidrag uttrykt i religiøse begreper og de som er uttrykt i sekulært språk når de tar politiske standpunkt. Dette bringer Habermas inn på en teori om en type oversettelsesforbehold:

I følge dette forslaget bør alle borgere være fri til å bestemme selv om de vil benytte et religiøst språk i offentligheten. Der de i så fall velger å gjøre det, må de akseptere at det potensielle sannhetsinnholdet i de religiøse ytringene må bli oversatt til et generelt oppnåelig språk før ytringene kan finne veien til agendaen til parlament, rettsaler eller administrative enheter og kunne påvirke deres avgjørelser (2011:25-26, egen oversettelse).

Således kan offentlige ytringer inneholde religiøs retorikk dersom det er etablert et ”institusjonelt filter mellom uformell kommunikasjon i offentligheten og politiske enheters formelle overveielser som fører til kollektiv bindende bestemmelser” (2011:26). Dette sikrer et universelt tilgjengelig språk uten å begrense mangfoldet av offentlige stemmer. Dette medfører også at i et demokratisk samfunn skal alle stemmer lyttes til, uavhengig religiøs eller ikke-religiøs bakgrunn. Religiøse aktørers ytringer kan således ikke avfeies som støy i et

sekulært politisk landskap, men alle vurderes som like verdifulle. For de religiøse aktørene vil den offentlige drøftingen kreve en reflekterende bevissthet som:

- Relaterer seg til konkurrerende religioner på en fornuftig måte
- Etterlater avgjørelser om dagligdags kunnskap til akademia og vitenskapelig basert forskning, og
- lager likeverdige moralske premisser for menneskerettigheter kompatible med sine egne trosartikler (Habermas 2011:26-27).

De overnevnte teorier kan leses inn i en norsk kontekst. Andre forfattere har skrevet om hva sekulariseringen av et samfunn har å si i en norsk kontekst for Den norske kirke. Dette vil kort utredes nedenfor for å forsøke å danne et bilde av vår aktuelle kontekst.

Jan-Olav Henriksen tar for seg den kanadiske filosofens Charles Taylors ideer om sekularisering og drøfter disse i en norsk kontekst. Det er tre dimensjoner ved sekularisering av samfunnet. Den ene er at samfunnet ”er sekulært i politisk forstand” og at en kan engasjere seg i politikk uten å måtte forholde seg til religion (Henriksen 2015:168). Det andre er at ”mennesker ikke lenger verken tror eller deltar i religiøse praksiser” (ibid:169). Den tredje konsekvensen av sekularisering er at det for mennesker ikke lenger, sammenlignet med tidligere, er selvsagt eller uproblematisk å tro på Gud. Konsekvensen av dette er at sekularitet blir ”et spørsmål om hva slags rammeverk man deler når det gjelder fortolkningen av både menneskeliv og samfunn” (ibid:169-170). Dette igjen vil føre oss inn på problemstillingen om språk. Henriksen skriver at en konsekvens av en mer privatisert tro i kombinasjon med den stadig mindre offentlig kommuniserte kunnskapen om kristendommen gjør troen på Gud tidvis mer språkløst:

De elementene i menneskers livserfaring som ikke lar seg fange inn av aksepterte kategorier som bærer samfunnets felles kunnskap, blir skjøvet i bakgrunnen og eventuelt også gjort språkløse. Det som teller, er det man kan dele, det felles og konstaterbare og reproduserbare (Henriksen 2015:170).

Det er i dette spennet kirkens diakoni står i møte med et sekulært samfunn, hvor diakonien søker å utrette sitt virke. En konsekvens av sekularisering for Den norske kirke, er at den ikke lenger er statskirke, men betegnes nå i Grunnloven som Norges folkekirke. Statskirke-folkekirke-diskursen ser jeg ikke som sentralt å drøfte i denne sammenheng. Men ved at Den norske kirke gis betegnelsen folkekirke er det grunn til å anta at den fortsatt innehar rollen som samfunnsaktør. Denne rollen gir kirken ”autoritet til å tolke viktige hendelser på vegne av fellesskapet [...] rollen omfatter også sosialt engasjement og diakonale tiltak” (Nordstokke

2015:136). I dagens samfunn er sivilsamfunnet en viktig samfunnsarena og medborgerskap er blitt et begrep med en mer levende funksjon. Det er større rom for borgere å ta ”et personlig og kollektivt ansvar for å bygge og forme fellesskapsordninger” og for kirken gjelder det, i følge Nordstokke, å særlig ta ansvar for ”å motivere og mobilisere til medborgerskap” (ibid:138). Som folkekirke er kirken nå en fristilt samfunnsaktør på lik linje som andre i sivilsamfunnet. Det er forventninger fra både myndigheter og folk at kirken skal ha et nærvær og en stemme i det offentlige rom, til tross for kontroverser dette kan skape når en trår inn på politiske spørsmål. ”Sekulariseringen og nedbyggingen av kirkens autorative samfunnsrolle setter åpenbart store krav til evnen til å kunne kommunisere på en troverdig måte” (ibid).

Teologen Sebastian Kim har i nyere tid sett på kirken i det offentlige rom gjennom sitt arbeid med *public theology* som kan oversettes til teologi i det offentlige rom. Men noen konkret begrepsoversettelse er ikke tatt i bruk på norsk, som for eksempel offentlig teologi, denne oversettelsen er ikke innarbeidet i språket og rommer dermed ikke det samme som det engelske uttrykket. Jeg vil derfor primært bruke originalbegrepet *public theology* videre, sekundært vil også teologi i det offentlige rom benyttes. *Public theology* kan defineres som når kristne trer ut av kirken og engasjerer seg i dialog om saker av allmenn felles interesse. Det handler om at kristne benytter muligheten til å delta i inn i offentligheten i moderne, sekulære demokratier og konverserer med andre borgere om saker utover de religiøse (Kim 2011:3). Kim benytter Habermas begrep om den offentlige sfære eller det offentlige rom. Det er her *public theology* utspiller seg, i møtet mellom stat og sivilsamfunn. Kim spør seg hvem som skal utøve teologi i det offentlige rom og finner svar hos teologer som mener det er kirken eller det kristne samfunn som skal stå for hoveddrivkraften for teologi i det offentlige rom. Teologer skal kun være katalysatorer for at dette kan oppstå. Fordi det er en offentlig aktivitet blir det utelukket at det kun kan foregå innen academia. Det må tilgjengeligjøres for alle og tilrettelegges for deltakelse fra alle kristne. Kim henviser til teologene Moltmann og de Gruchys ord om at offentlig teologi må relatere seg til både den kristne og sekulære delen av samfunnet. John de Gruchy har skissert opp syv punkter om god utøvelse av teologi i det offentlige rom, som jeg vil liste opp nedenfor da en kan trekke parallellen fra teologien til diakonien. God praksis av *public theology*:

1. søker ikke å gi fordeler til kristendommen, men å fremvise verdier som kristne mener er viktige for det felles gode;
2. krever utvikling av et tilgjengelig språk for folk utenfor den kristne tradisjon, og overbeviser om sin egen rett; men den må også adressere kristne menigheter med

- et språk hvor det tydeliggjøres for dem at offentlig debatt er relatert til troens tradisjoner;
3. krever informert kunnskap om offentlig politikk og problemstillinger, en må forstå implikasjonene av hva som står på spill og vise en skarp analytisk evaluering og teologisk kritikk;
 4. krever at en utfører teologi av en interdisiplinær karakter og benytter en metode hvor innhold og prosess er sammenflettet;
 5. gir prioritet til ofre og overlevendes perspektiver og til gjenopprettelsen av rettferdighet; tar de maktesløses side foran de mektiges, og søker å tale sant om makt med inspirasjon hentet fra Bibelens profetiske bane;
 6. krever opplyste menigheter som er bevisst fostret på bibelske og teologiske refleksjoner og et rikt bønneliv i relasjon til den kontekst de er i, både lokalt og i en videre sammenheng;
 7. krever en spiritualitet som muliggjør en levd erfaring av Gud, med folk og med skaperverket, foret med en lengsel for rettferdighet og helhet og motstand mot alt som hindrer velvære (Kim 2011:16, egen oversettelse).

De sju tesene er tydelige på balansen en må ha når en uttaler seg i det offentlige rom og tar i bruk kristne konsepter og verdier. Man må være påpasselig med å basere seg på distinkt kristen tro mens man samtidig genuint adresserer saker av allmenn betydning. En viktig side ved teologi i det offentlige rom vil være å finne konsepter som er akseptable og forståelige for allmennheten og akademiske disipliner, hvis ikke vil de risikerer og kun prate for et kristent publikum, og dermed taper en formålet med public theology.

3.5 Politisk vs. profetisk diakoni?

Faglitteraturen gir ikke et entydig svar på om politisk og profetisk diakoni er begreper en bør skille fra hverandre som totalt ulike begreper. Slik jeg leser faglitteraturen vil det mest hensiktsmessige være å skjelne de fra hverandre.

Publikasjoner fra Nordstokke og Det Lutherske Verdensforbunds (LVF) Prophetic diakonia - for the healing of the world og Diakoni i kontekst skjelner mellom politisk og profetisk diakoni:

- Politisk diakoni uttrykker den politiske dimensjonen ved diakonalt arbeid. Det er viktig å være seg bevisst dens sosiopolitiske rolle fordi diakoniene utøves i den offentlige sfære. Politisk diakoni må derfor være klar til å handle ved å uttale seg når det blir nødvendig.

- Profetisk diakoni relaterer seg til diakoniens egenverdi som bekrefter at den profetiske oppgaven er en del av et mandatet og autoriteten Gud har gitt kirken og dens diakoni. (LVF 2002:31, 2010:82 og Nordstokke 2011a:51).

Selv om LVFs dokument Diakoni i kontekst ble utgitt på norsk åtte år senere enn Prophetic diakonia, uttrykker den fortsatt den samme forståelsen for begrepene. Kanskje henger dette sammen med at Nordstokke redigerte dokumentet på vegne av LVF. Diakoni i kontekst uttrykker også at ”de to diakoniformene må holdes fra hverandre, selv om de selvsagt også henger sammen” (LVF 2010:82). Som leser kan en da tolke sammenhengen mellom begrepene slik at politisk diakoni kan innordnes som en spesifikk, men underordnet del av profetisk diakoni. Politisk diakoni er en del av den profetiske diakonien og trer fram i lyset ved de anledninger der en ser behovet for å rette det diakonale arbeidet mot politiske arenaer. Videre er det lite litteratur å finne som tar for seg forskjeller eller likheter om de to begrepene. Johannes Nissen skriver at noen forfattere bruker begge begreper og at andre skiller mellom dem. Selv velger han å benytte begrepet profetisk diakoni fordi politisk diakoni ofte blir misforstått som en partipolitisk stillingstaken. Men både profetisk og politisk diakoni handler om diakoniens samfunnspolitiske dimensjon (Nissen 2010:149). En kan dermed tolke Nissen dit at også han støtter ideen om at politisk diakoni er en del av profetisk diakoni.

For å forsøke og forstå mer om forholdet mellom profetisk og politisk diakoni kan vi vende oss mot teologien. Kjetil Fretheim skriver om begrepene offentlig, politisk og profetisk teologi i artikkelen Dimensions of diaconia: the public, political and prophetic. Som nevnt tidligere kan public theology og uttrykkes som teologi i det offentlige rom. Public theology kan beskrives som en systematisk refleksjon om hvilken mening og påvirkning kristen tro har i samfunnet. Den offentlige dimensjonen blir dermed en integrert del av teologien. For å utdype forståelsen refererer Fretheim til den skotske teologen Duncan Forrester som omtaler public theology som at en skal søke å prioritere den allmenne velferd foran kirkens egen velferd (Fretheim 2013:69). Politisk teologi oppstår når en utforsker teologiske konsepter inn i en politisk diskurs. Det skilles mellom public og politisk teologi fordi politisk teologi finner sted innenfor en mindre del av det offentlige rom. Mer spesifikt kan en si at:

Politisk teologi sees på som et studieområde som undersøker religiøse og politiske saker for å kunne dekonstruere spesifikke instanser av politisk aktivitet, reflektere over maktmekanismer i det sivile liv, analysere teologiske paradigmer antatt av de som

engasjerer seg i den politiske avdekking, og undersøke maktdynamikker innenfor og mellom nasjoner (Fretheim 2013:72-73, egen oversettelse).

Egenskapene til profetisk teologi kan karakteriseres av de samme egenskapene som en finner hos profetene i Det gamle testamentet. I moderne tid er det frigjøringssteologien fra 60-tallet som løftet fram den profetiske dimensjonen. Nøkkelementer innen profetisk teologi er å si i mot urettferdighet, særlig rettet mot fattige og marginaliserte, nettopp fordi den profetiske teologien tør rette seg mot maktstrukturer. Fretheim viser til at profetisk teologi kan sees på som en forlengelse av politisk teologi, men profetisk teologi bringer med seg en ekstra dimensjon ved at den også peker framover. Profetisk teologi sammenfaller delvis med public theology ved at fattige og marginalisertes velferd også opptar den. Videre trekker Fretheim linjene fra teologien til diakonien. I lys av public theology søker diakoni i det offentlige rom å opprettholde en inkludering som en viktig egenskap ved det offentlige rom, samt motivere for og tilrettelegge for deltakelse i offentligheten. Politisk diakoni omhandler i mer spesifikk forstand de praktiske og realistiske steg om saker som særlig omhandler undertrykkede, fattige og marginaliserte. På samme måte som politisk teologi fokuserer på ekte politiske prosesser, beslutningstaking og implementering av politiske vedtak, er politisk diakoni opptatt av den politiske diskurs og ikke bare hva som må gjøres, men hva som kan gjøres realistisk sett. Profetisk diakoni henter sin visjon fra troen på Guds rike, en ny himmel og en ny jord, som danner bakgrunn for kritikk og guider moralsk handling (Fretheim 2013). Oppsummert kan en si:

Mens offentlig diakoni er opptatt av inkluderende og myndiggjørende deltakelse, og politisk diakoni omhandler innføring av politikk, deler profetisk diakoni profetisk teologis radikale, visjonære, kritiske og moralske forpliktelse for frigjøring og rettferdighet (ibid 2013:78, egen oversettelse).

Overfor har vi gjennom Fretheims artikkel sett hvordan politisk og profetisk diakoni kan forankres i teologien. Med teologiske begrunnelser ser en at både politisk og profetisk diakoni er aktører i det offentlige rom, men bør skjelnes fra hverandre basert på hvilke arenaer en utøver diakonien – det være seg en politisk eller sivil arena i offentligheten. I tillegg har den profetiske diakonien, i følge Fretheim, alltid med seg en fremtidsvisjon og fokuset på fattige og marginalisertes velferd.

4 Analyse – presentasjon av funn

I det følgende kapittelet presenteres funnene fra forskningsintervjuene. Analysen av empirien er delt inn i tre underkapitler på bakgrunn av tematikken i intervjuene sett i lys av problemstilling og hypoteser slik det ble redegjort for i kapittel 2. Korte betraktninger om empirien gis plass i analysen for å tegne opp sammenhengen for leseren. Grundigere betraktninger mellom empiri og teori kommer først i drøftingskapittelet, kapittel fem.

4.1 Utviklingsaktør for rettferdighet

I første underkapittel presenteres den delen av empirien som sier noe om hva det vil si å være en samfunnsaktør. Funnene som setter informantenes arbeid inn i en større kontekst og gir rammen for deres arbeid presenteres her. Men begrepet samfunnsaktør, hentet fra teorien, er et forholdsvis generelt begrep. Det er behov for å operasjonalisere begrepet inn i Kirkens Nødhjelps (KN) kontekst. Sett i lys av empirien og teori om KN, vil utviklingsaktør for rettferdighet mer presist betegne KNs aktørrolle. Begrepet samfunnsaktør blir for generelt i et analytisk arbeid, og operasjonalisert inn i undersøkelsens kontekst blir det mer riktig å benytte utviklingsaktør som begrep. Jeg velger å skrive utviklingsaktør for rettferdighet uten å spesifisere om det er i en internasjonal eller nasjonal sammenheng. Dette fordi påvirkningsarbeidet til informantene ikke er begrenset til en bestemt kontekst, men retter søkelyset mot rettferdighetsspørsmål der det er behov for det, uavhengig av landegrenser.

Nedenfor følger funn som skaper rammer for informantenes arbeid og kaster lys på deres rolle som utviklingsaktør. Disse funnene viser hvordan KN ikke skiller seg fra andre samfunnsaktører, men er en del av et allment landskap. I en nordisk kontekst står sekularismen sterkt og deler av funnene sier kanskje noe om hvordan man som utviklingsaktør tilpasser seg et sekulært samfunn og deltar på allmenne premisser.

En viktig side ved å være utviklingsaktør er høy kompetanse blant organisasjonens ansatte. Alle informantene har høyere utdanning relevant for utviklingspolitisk arbeid. Deres utdanningsbakgrunn var i hovedsak basert på samfunnsvitenskapelige temaer. Informantenes stilling i organisasjonen var av allmenn karakter; fire av informantene hadde stillingstittel som rådgiver, tre som seniorrådgiver og en avdelingsleder.

Spurt om hvilket mandat informantene jobbet under var svarene som gikk igjen flest ganger: å endre årsaker til urettferdighet og fattigdom. Dette ble tett fulgt av at en dermed jobbet med påvirkning- og utviklingsarbeid. Som en informant sa, så var det den politiske rytmen i Norge som la føringer for arbeidet han utførte i hverdagen innen det utviklingspolitiske arbeidet. Men en annen informant illustrerte den andre enden av skalaen med sitt svar om at mandatet var å være en god støttefunksjon for utekontorene til KN. Disse to svarene viser spekteret for KNs utviklingspolitiske arbeid og at en jobber under føringer som både legges av norsk politikk og behov ytret fra grasrota.

Av fagområder som informantene jobbet med, ble advocacy nevnt klart flest ganger. Ut i fra empirien får en forståelse for at advocacy blir sett på både som et fagområde og en metode innen påvirkningsarbeid. Når spennet i aktuelle sakers tematikk variere med tiden, ser det ut til at advocacy står som en konstant innen arbeidet. Fagområder som informantene har jobbet med, jobbet med da intervjuene ble utført eller de planla å utføre var: klima, fredsarbeid, kjønn og kjønnsbasert vold, kvinners rettigheter, menneskerettighetsspørsmål, økonomisk rettferdighet og skatteparadis, økonomisk ulikhet, oljefondet, kommunikasjon, utviklingspolitikk og kampanjer. Alle fagområdene er forankret i KNs strategiplan.

Av metoder benyttet i arbeidet med utviklingspolitikk ble påvirkningsarbeid nevnt flest ganger og fremstår som den viktigste metoden som benyttes. Påvirkningsarbeid ble også betegnet med følgende ordlyd; advocacy, politisk påvirkningsarbeid og beslutningspåvirkning. Dette påvirkningsarbeidet besto blant annet av direkte og indirekte kontakt med politikere, også betegnet som lobbyarbeid. Det besto og av presse- og mobiliseringsarbeid for å sette saker på dagsorden, skrive rapporter, delta i debatter og nettverksbygging. En informant strukturerte sin metodikk som følger:

”Hovedmetodikken som vi bruker til å påvirke politikk er i hovedsak tre ting. Det ene handler om den direkte kontakten vi har, den direkte kommunikasjonen vi har overfor beslutningstakere [...] Så den andre metoden vi bruker er informasjon og kommunikasjon for å sette saken på dagsorden. Fordi det er gjerne sånn at folk tar ikke nødvendigvis stilling til viktige saker, men viss den kommer høyt på dagsorden i media og andre steder, så blir folk tvunget til å ta stilling til den. [...] Folk kan ta det ene eller andre standpunktet, men det er ikke sikkert de tar standpunktet hvis ikke media setter saken på dagsorden. [...] Den tredje metoden vi bruker er den direkte kommunikasjonen og mobiliseringen av opinionen” (informant B).

Fem av åtte informanter spesifiserte viktigheten av at høy faglig kvalitativ forståelse og analyse av saken måtte ligge til grunn for det øvrige arbeidet. Faglig oppdatering, research og analysearbeid ble derfor løftet fram som en viktig metode. Dette viser at å være utviklingsaktør innebærer arbeid på flere arenaer; internt må en ha solid faglighet og grunnlag for sitt ståsted som deretter bringes ut i offentligheten til de aktuelle arenaer. Grundig analytisk forarbeid må derfor ligge til grunn for kampanjer og påvirkningsarbeid.

Empirien viser at KN har en stor nettverksstruktur både i Norge og internasjonalt. Alle informantene kunne liste opp en rekke eksterne samarbeidspartnere de anså som sentrale i sitt arbeid. Disse ble i hovedsak betegnet som fagmiljøer og relevante organisasjoner, ansett av informantene som viktige nettverk for å opprettholde et høyt faglig innhold på sitt eget arbeid. En informant uttalte:

Det er viktig for oss å ha et høyt kunnskapsnivå og hvite hva vi snakker om. Vi nøyer oss ikke bare med moralske informanter,[...] vi ønsker også å få god fagkompetanse om de temaene vi rører borti (informant B).

Religiøse aktører ble også nevnt, men spesielt ble sentrale kirkelige organer på nasjonalt plan brukt som eksempler. To av informantene nevnte at politikere og politiske partier også er viktige samarbeidspartnere. ”Om du kan kalle dem samarbeidspartnere eller konkurrenter eller fiender er litt avhengig av situasjonen,” sa en kandidat. Uavhengig av relasjonen blir kontakten med politikerne en sentral del av arbeidet.

Internt i organisasjonen ble egne kolleger i egen og andre avdelinger på hovedkontoret løftet fram som de viktigste samarbeidspartnerne for informantene. Dette blir tett fulgt opp av kontakten med ansatte på utekontorene til Kirkens Nødhjelp. Kontakten med utekontorene gir viktig informasjon og innhold til prosessene som igangsettes mot politikere i Norge. Utekontorene har verdifull kunnskap om forholdene lokalt og kjenner på kroppen hvordan politikk vedtatt i det globale nord også kan påvirke det globale sør. Denne kunnskapen ”from below”, gir KN en legitimitet som er svært viktig å ha i påvirkningsarbeidet.

4.2 Å være en diakonal utviklingsaktør

Andre underkapittel presenterer empirien som mer spesifikt kaster lys over den diakonale identiteten til Kirkens Nødhjelp (KN). I teorikapittelet ble teori om religiøse samfunnsaktører

presentert. Sentrale poeng om hvordan religion opptrer i det offentlige rom, hva det kan ha av konsekvenser å være en religiøs aktør inn mot den politiske arena med tanke på en språk- og kommunikasjonsdimensjon, samt det felles rammeverket man deler når en skal fortolke liv og samfunn ble løftet fram. KN er gjennom sine eiere som består av flere kristne trossamfunn, deriblant Den norske kirke, en slik religiøs aktør. Men Kirkens Nødhjelp betegner seg selv som en økumenisk diakonal organisasjon (Kirkens Nødhjelp 2015). Videre vil jeg benytte betegnelsen diakonal organisasjon eller diakonal aktør om KN. Leseren kan da ha med seg at denne betegnelsen henviser til teorikapittelets begrep religiøs samfunnsaktør.

Funn som er med på å danne et bilde av KN som en diakonal aktør er relevant å se på i søken etter å besvare undersøkelsens problemstilling. Funnene består av elementer som viser hvordan informantenes utviklingspolitiske arbeid står i forhold til at KN som organisasjon er en religiøs aktør, nærmere bestemt en diakonal utviklingsaktør.

I flere av intervjuene ble ikke diakoni spesifikt nevnt som et mandat å arbeide ut ifra, i stedet ble det uttrykt en forståelse for at KN er en diakonal organisasjon og at dette ligger til grunn for informantenes arbeid. En informant sa: ”Altså KN har jo et mandat som helhet og vårt mandat er å endre de grunnleggende årsakene til den urettferdigheten vi ser i verden.” Dette tyder på at informantene skjelnet mellom organisasjonens mandat og det mandatet de jobber under i det daglige. Som nevnt over uttrykker flere av informantene at mandatet for dem er å jobbe for en mer rettferdig verden. Disse ordene gjenkjenner vi både i Den norske kirkes plan for diakoni, hvor et av de fire hovedområdene for diakoni er kamp for rettferdighet, og i KNs strategiplan hvor de betegner seg som en diakonal organisasjon og benytter samme definisjon på diakoni som Den norske kirke.

Informantene ble spurt om hvem som legger føringer for sitt arbeid. Dette var for å forsøke å kartlegge hvordan representantskapet påvirker det utviklingspolitiske arbeidet, og om det evt. legges noen føringer av diakonal karakter. I hovedsak svarte de aller fleste informantene at de i det daglige selv legger sterkest føringer for sitt arbeid. Deretter kommer kollegaer i avdelingen og nærmeste leder. Bevegelser i det politiske landskapet og offentlige sfære la og føringer. Da de ble spurt nærmere om føringer fra representantskapet var svaret at det kun var indirekte føringer. De lå overordnet og hadde ikke direkte påvirkning, i følge informantene. Kirken og kirkelige aktører ble også nevnt ved at de indirekte la føringer via representantskapet eller som i Den norske kirke, ved aktuelle Kirkemøtevedtak.

KNs nettverksstruktur og punktet om samarbeidspartnere er igjen interessant å se på. Av eksterne samarbeidspartnere ble organisasjoner som Kirkenes Verdensråd, ACT Alliance, Norges Kristne Råd, Islamsk råd nevnt, alle religiøse aktører. Av mer generell karakter ble begrepet ” det religiøse nettverket” eller ”kirkelige aktører” løftet fram av flere informanter. Gjerne i sammenheng med betydningen samarbeidet med utekontorene har.

Ja, så er det - og dette svarer jeg ikke bare fordi denne oppgaven handler om det den handler om. Men jeg tenker at der hvor vi har størst mulig potensiale og størst mulig kraft i samarbeidet er jo å samarbeide med ulike religiøse aktører (informant H).

Dette sitatet representerer flere utsagn fra ulike informanter om at det diakonale aspektet ved KN gav en innpass hos religiøse aktører som igjen førte til et bredt nedslagsfelt for arbeidet og muligheten til å nå ut til folk på grasrota som det ellers ville vært utfordrende å nå.

Ettersom KN er en diakonal organisasjon var det naturlig å spørre informantene om deres forhold til diakoni og diakoni som fagterminologi, samt begrepene profetisk diakoni og politisk diakoni. Seks av åtte informanter svarte at diakoni dukker opp hovedsakelig i forbindelse med KNs strategiarbeid. Dernest knyttes diakoni til noe som dukker opp enkelte ganger i samarbeid med kirkelige aktører.

Som fagterminologi dukker diakoni opp sjeldent i følge informantene. En informant uttrykker:

Det er mer at det ligger til grunn, eller det ligger til grunn for på en måte det vi gjør. Og jeg har også en forståelse for at det vi gjør er diakoni [...] For jeg tror det også er litt fordi det [diakoni] er fremmed for veldig mange. Når jeg går i departementet så er det jo ikke så naturlig å snakke om diakoni, men det hender jo at hvis jeg er i en lengre samtale med noen forklarer hvordan alt dette henger sammen. Hva KN er for kirka osv. (informant A).

Denne forståelsen gikk igjen hos flere av informantene. En annen informant uttrykker:

Jeg vil nok si at vi brukte det [diakoni som fagterminologi] veldig mye i en prosess rundt strategi, men så fort strategien er på plass, så legges nok diakonibegrepet opp på hylla igjen. [...] altså begrepet diakoni er et fremmedord i allmennheten (informant D).

Om diakoni som fagterminologi benyttes er det i følge to av informantene, i møte med representantskapet eller kirkelige aktører.

Kun tre av informantene hadde hørt om profetisk diakoni før jeg introduserte dem for begrepet. Da jeg uten å ha gitt dem en definisjon på begrepet spurte om deres intuitive forståelse av begrepet svarte en som har hørt om begrepet at det er den delen av diakonien som handler om politikk og påvirkning av årsaker til urett. Andre svar fra informantene om begrepet var at den tar standpunkt i saker av politisk art. Informantene brukte ord som at ”profeti er på en måte et framtidssyn” og at det er ”analytisk diakoni”. Og en informant som ikke hadde hørt om profetisk diakoni tidligere svarte:

Tenker diakoni ikke på et en-til-en-nivå, men diakoni mer et sånt speaking-truth-to-power-nivå, sånn gå ut å fortelle hva som er gærent og hva vi må gjøre med det fra et diakonalt ståsted (informant C).

Ut i fra begge forståelsene kan en tolke at det underliggende i utviklingsarbeidet til informantene ligger en viss diakonal forståelse av sitt eget arbeid. Det er interessant å merke seg uttrykket analytisk diakoni. Kanskje ligger det som begrep nærmere informantenes utviklingspolitiske arbeid enn annen diakonal fagterminologi?

Når det kom til begrepet politisk diakoni, var det ingen informanter som hadde hørt om dette før jeg nevnte det. Deres inntrykk av begrepet var i stor grad at det hørtes ut som en underkategori til profetisk diakoni.

Jeg tenker at det kanskje høres ut som en smalere definisjon av, eller en undergren av profetisk diakoni, som retter seg mere mot konkret politikk (informant H).

En informant uttrykte at det hørtes ut som en mer treffende beskrivelse for deler av arbeidet avdelingen utførte.

Videre viser dataen om rollen som diakonal utviklingsaktør at Kirkens Nødhjelps diakonale grunnlag ble av seks informanter ansett som svært viktig. En informant uttrykte det som en styrke i møte med andre aktører ved at en kunne nå ut til et bredere spenn av folk. Flere ser det som en plattform for arbeidet en står i og at det diakonale gir en merverdi til arbeidet. En informant uttrykker at det gir KN:

En sterk legitimitet og en styrke og det gjør at vi kan jobbe med aktører i mange av de landene vi er i, som det er vanskeligere for andre å jobbe med. Vi kan få tilgang steder som andre ikke får tilgang. Og det i seg selv er ikke nyttig bare pragmatisk fordi at vi har en ”edge”, men det fyller et behov som ellers ikke ville blitt fylt (informant C).

Spurt om bruk av språk i sammenheng med at KN selv har uttrykt at de har en to-språklighet, svarte alle informanter at valg av språk var kontekstavhengig. Primært benyttet de sitt eget fagspråk som besto av bistands- eller politisk fagspråk. Kun i enkelte sammenhenger, relativt sjeldent, ble et mer kirkelig eller diakonalt språk benyttet. Hvilket språk som ble tatt i bruk var avhengig av hvem mottakeren var og hva som skulle formidles. Flere informanter påpekte at de er ansatt som fagpersoner som dermed ser det som en del av sin rolle å kommunisere gjennom et fagspråk.

4.3 Hvordan kommer profetisk diakoni til uttrykk?

Tredje underkapittel presenterer de funn som kan belyse undersøkelsens problemstilling: Hva i Kirkens Nødhjelps utviklingspolitiske arbeid er profetisk diakoni?

Empirien, sett i lys av problemstillingen og hypotesene, kan gi en tolkning av profetisk diakoni som påvirkningsarbeid i den utviklingspolitiske kontekst som informantene representerer. Teorien om profetisk diakoni ligger til grunn for presentasjonen av følgende funn.

Det første funnet som viser hvordan profetisk diakoni kommer til uttrykk er forankringen KN har som diakonal organisasjon. Ved å være en diakonal organisasjon har arbeidet organisasjonen utfører til en hver tid en teologisk forankring selv om dette ikke eksplisitt uttrykkes eller kommer til syne i informantenes arbeidshverdag. I KNs strategidokument defineres diakoni på samme måte som den gjør i Den norske kirke. Kamp for rettferdighet er både diakoni og mandatet informantene jobber ut ifra. Informantene uttrykker at de jobber med rettferdighets spørsmål og påvirkningsarbeid, ikke diakoni. "Vi jobber under "seek justice"-paraplyen i strategien" uttrykte en informant. Men når diakoni er kamp for rettferdighet kan en stille spørsmål om informantenes kunnskap om diakoni ikke er tilstrekkelig, eller om denne kunnskapen ikke er relevant i deres daglige arbeid? Flere informanter hadde kunnskap om at organisasjonen som helhet har et diakonalt grunnlag, og kanskje er dette nok når det er kamp for rettferdighet og utviklingspolitikk som står i fokus?

KNs diakonale grunnlag henger sammen med det neste funnet som er relevant for profetisk diakoni. Nettverksstrukturen og arenaene informantene operer i ble nevnt i forbindelse med viktige samarbeidspartnere. Profetisk diakoni og utviklingspolitisk arbeid har til felles at de

ikke kun operer innad i kirken og i kristne arenaer, men også ute i samfunnet der en finner urettferdighet. Dette innebærer at en opererer både i sekulære arenaer som nordiske sivilsamfunn, politiske miljøer og blant religiøse aktører. Som utviklingsaktør retter KN ofte sine kampanjer mot sivilsamfunnet for å bevisstgjøre flere folk på urettferdighet som skjer. Når flere folk er opptatt av en sak øker presset på politikere og andre makthavere for endring. På samme måte er en del av profetisk diakoni å drive slikt påvirkningsarbeid. Profetisk diakoni skal heller ikke begrense seg til å rette søkelyset mot alt annet enn kirken. Kirken og andre trosbaserte aktører skal også stå i søkelyset dersom den er med på å opprettholde urettferdighet.

Gjennom KNs utekontor har organisasjonen et nettverk og kontakt med mennesker som opplever urettferdighet av global karakter. Økonomisk ulikhet er et eksempel på dette. Noen av informantene svarte at de til en viss grad ble påvirket av saker som ble løftet fram fra utekontorene og partnere i det globale sør. Profetisk diakoni tiltaler makthavere i håp om endring, men må kommunisere de undertryktes stemme. Informantenes store kontaktflate i fattige land er således en mulighet for å kunne løfte opp stemmene til marginaliserte og på denne måte utøve utviklingsarbeid eller profetisk diakoni.

Et annet funn som viser hvordan profetisk diakoni kommer til uttrykk er den praksis som beskrives av informantene. Informantene nevner metoder og fagområder som vi kan gjenkjenne i litteraturen om profetisk diakoni. Her står advocacy og påvirkningsarbeid fram som de viktigste metodene. Som nevnt over består påvirkningsarbeidet av lobbyarbeid, både direkte og indirekte kontakt med politikere, presse- og mobiliseringsarbeid, rapportskrivning, deltakelse i debatter og nettverksbygging. Advocacy- og påvirkningsarbeidet kan rettes ulike veier, både mot makthavende i endringsøyemed og mot marginaliserte med mål om myndiggjøring til påvirkning av egne liv. Til grunn for arbeidet bør det ligge en grundig samfunnsforståelse og analyse av situasjonen for å kunne gå videre i den retningen som målet tilsier. Kompetanse om feltet man vil påvirke og kunnskap om kommunikasjon er dermed en viktig del av praksisen. En informant uttrykte følgende om metodikken i påvirkningsarbeid: ”Man gjør grundig analyse av hvorfor ting er som de er og hva som må til for å endre det på et større nivå, mer enn mellommenneskelig handling.”

5 Påvirkningsaktør, utviklingspolitikk og profetisk diakoni

Følgende drøftingskapittel er delt inn i tre underkapitler. I analysen ble det presentert funn fra innsamlet data som beskriver hvordan det er å være utviklingsaktør for rettferdighet, en rolle som også kan beskrives som påvirkningsaktør. Første underkapittel vil derfor drøfte rollen som påvirkningsaktør inn mot makthavere i det offentlige rom og hvilken betydning dette får for rollen som diakonal utviklingsaktør for rettferdighet. Andre underkapittel vil gå dypere inn i det diakonale påvirkningsarbeidet og se på hvordan en løfter fram stemmen til marginaliserte. Det vil også være aktuelt å drøfte kommunikasjonsaspektet i dette kapitlet. I tredje underkapittel drøftes likheter og ulikheter mellom utviklingspolitisk arbeid og profetisk diakoni.

Gjennom presentasjon av teori og empiri har det i denne undersøkelsen dukket opp mange begreper om rollen en organisasjon eller utøver av profetisk diakoni inntar; jeg tenker da på uttrykk som diakonal aktør, religiøs aktør, utviklingsaktør, påvirkningsaktør. Disse blir til tider brukt om hverandre selv om det i hovedsak er Kirkens Nødhjelp (KN) eller en annen aktør som kan fungere som utøver for profetisk diakoni som omtales. Konteksten begrepene skrives inn i vil være til hjelp for å forstå betydningen av begrepet. Men en rettleder i forståelsen av begrepene vil være at diakonal og religiøs aktør er mer generelle beskrivelser av trosbaserte samfunnsaktører innen påvirkningsarbeid, bistand og humanitært arbeid. Begrepene utviklingsaktør og påvirkningsaktør er begreper som har dukket opp gjennom arbeidet med denne oppgaven for å beskrive rolle og funksjon for det utviklingspolitiske arbeidet til KN og hvordan profetisk diakoni kan fungere i praksis.

Profetisk diakoni utføres ikke kun av organisasjoner som Kirkens Nødhjelp. Diakoni er også en stor del av Den norske kirkes mandat. Den norske kirke kan betegnes som trosaktør i lys av denne undersøkelsen. Og det vil være interessant å se om det finnes en overføringsverdi fra måten KN i denne undersøkelsen viser seg som påvirkningsaktør, til andre potensielle aktører av profetisk diakoni, som for eksempel Den norske kirke. Da denne undersøkelsen ønsker å utdype forståelsen av profetisk diakoni ser jeg det hensiktsmessig å inkludere kirken som aktør for profetisk diakoni i drøftingen. Jeg håper dette vil skape nyttige perspektiver på profetisk diakoni som vil styrke forståelsen for begrepet og utøvelse av profetisk diakoni i praksis.

5.1 Påvirkningsaktør i det offentlige rom

Empirien viser at en del av det utviklingspolitiske arbeidet informantene utfører består av påvirkningsarbeid inn mot norske politikere eller makthavere. I en norsk kontekst betyr dette at påvirknings- og lobbyarbeid opererer i en samfunnsarena som i stor grad er av sekulær karakter. Men som presentert i kapittel 3.4 vil ikke et sekulært samfunn bety fravær av religion. Gjennom religiøse individers rolle i sivilsamfunnet vil politikk vedtatt gjennom demokratiske prosesser være et produkt av både religiøse og ikke-religiøse individer i følge Habermas. Kampanjearbeid for å mobilisere sivilsamfunnet viser hvordan profetisk diakoni kan utøves i det offentlige rom og er et eksempel på hvordan diakonien kan kjempe for rettferdighet gjennom sivilsamfunnet. Politikere i et demokrati kan ikke overse sivilsamfunnets stemmer. Å løfte fram en sak hvor målet er økt bevissthet om rettferdighetsaspektet i saken, vil kampanjearbeid og kunne defineres som profetisk diakoni. Kampanjearbeidet mobiliserer sivilsamfunnet til å framføre et samlet budskap og fungere som påvirkningsaktør mot makthavere. Å være påvirkningsaktør fundamentert i å være en trosbasert aktør betyr dermed at en utøver profetisk diakoni i praksis. Men å utøve profetisk diakoni i det offentlige rom, arenaen hvor sivilsamfunnet og politikk møtes vil kreve noen forbehold eller tilpassinger. Hva disse forbeholdene er kan vi eksempelvis drøfte gjennom public theology-begrepet, hvor religion møter det offentlige rom. I vår kontekst kan dette omsettes til diakonal påvirkningsaktør i det offentlige rom.

I teorikapittelet utredet Sebastian Kim hva som er god utøvelse av public theology og sammenfattet sju punkter for god praksis av public theology. Det vil være nyttig å se nærmere på disse punktene i lys av funnene fra undersøkelsen for å få en bedre innsikt i funksjonen som påvirkningsaktør. Dette fordi det er tydelige linjer mellom public theology og profetisk diakoni blant annet ved at de begge ofte opptrer i en offentlig samfunnsarena. I tillegg er public theology en kilde til forståelse av profetisk diakoni. Diakoni er praksis og ved konkret utøvelse av public theology mener jeg det er grunnlag for å si at vi da trer inn i en diakonal arena. Dette vil jeg utdype nærmere ved hjelp av de sju punktene til Kim.

Første punkt lyder: ”God praksis av public theology søker ikke å gi fordeler til kristendommen, men å fremvise verdier som kristne mener er viktige for det felles gode” (Kim 2011:16). Dette kan vi gjenkjenne både i teorien om profetisk diakoni og fra informantenes svar i undersøkelsen. Informantene ga klart uttrykk for at den diakonale

dimensjonen ved å jobbe i Kirkens Nødhjelp i liten grad var eksplisitt i arbeidshverdagen. I stedet lå viten om at KN er en diakonal aktør til grunn for arbeidet deres. I KNs strategidokument kan vi lese at de samarbeider med både trosbaserte aktører og profesjonelle organisasjoner. Dette betyr ikke at det kun er kristne aktører som drar nytte av KNs arbeid. Svarene fra informantene om hvem de anså som sine viktigste samarbeidspartnere gav et bredt spekter av ulike organisasjoner og aktører, uavhengig av tilhørighet til kristendom, annen religion eller sekularisme. Det er dermed mulig å se at KN møter forventningene til god praksis fra en påvirkningsaktør i det offentlige rom på dette punktet. Det er kampen for rettferdighet som er i fokus, ikke kampen for å styrke kirken eller kristendommen. Gjennom public theology kan vi forstå hvilken mening og påvirkning kristendommen og kristen tro har i samfunnet. Og slik Fretheim spesifiserte det, skal ikke kirkens velferd settes foran den allmenne velferd. Som kirke og utøver av profetisk diakoni blir nettopp dette aspektet svært viktig å ta med seg inn i det diakonale arbeidet som påvirkningsaktør. Som utøver av profetisk diakoni risikerer man å miste sin troverdighet dersom kritikk ikke kan ramme en selv like mye som andre.

Det andre punktet omhandler kommunikasjonsaspektet, dette drøftes nærmere i neste kapittel da språk og kommunikasjon er en viktig faktor innen profetisk diakoni og i funn fra innsamlet data. Derfor går vi rett videre til det tredje av Kims sju punkter, det lyder som følger:

God praksis av public theology krever informert kunnskap om offentlig politikk og problemstillinger, en må forstå implikasjonene av hva som står på spill og vise en skarp analytisk evaluering og teologisk kritikk (ibid).

Dette tredje punktet gir gjenklang i informantenes uttalelser om hvilke metoder de benyttet i sitt arbeid og hvem de ofte arbeidet tett opp mot – norske politikere. Grundig forarbeid som gav god forståelse for temaet de jobbet med eller skulle drive påvirkning inn mot, var svært viktig til enhver tid. Som en informant uttalte det om noen av sine primære arbeidsoppgaver: ”Det er på en måte forskning- og utredningsarbeid for å komme opp med noe håndgripelig og praktisk konkret som organisasjonen kan bruke.” Godt forarbeid og analyse ligger således til grunn for å kunne utøve god profetisk diakoni. Med grundig forarbeid vil sjansen for at mottakeren for påvirkningsarbeidet faktisk lytter være større. Det vil være lite nyttig å komme med innspill til en offentlig debatt dersom en ikke har satt seg godt inn i situasjonen og kjenner til flere sider ved saken, inkludert motpartens ståsted. Ved dette tredje punktet er det igjen interessant å trekke fram begrepet som dukket opp i empirien: analytisk diakoni. Spurt

om forståelsen av profetisk diakoni, vel vitende om at dette ikke er informantens ekspertise selv om vedkommende hadde kjennskap til begrepet, svarte vedkommende at det er:

Den delen av diakoni som handler mer om politikk og påvirkning [...] og tar standpunkt til saker som er politiske av en eller annen art [...] det nærmer seg noe analyse [...] analytisk diakoni. Og sånn sett kan en si at det ligner på det man ofte gjør når man driver politisk påvirkning. Man gjør grundig analyse av hvorfor ting er som er som de er og hva som må til for å endre det på et større nivå (informant B).

Jeg vil ikke påstå at vi må innføre analytisk diakoni som et nytt begrep innenfor diakonien. Men det begrepet er med på å fortelle oss noe om hva som forventes av en påvirkningsaktør og således også hva som bør ligge til grunn for profetisk diakoni.

For å tydeliggjøre forholdet mellom diakoni, profetisk og politisk diakoni, samt sistnevnte analytisk diakoni vil jeg illustrere dette gjennom følgende tre figurer:



Figur 1. Diagrammet illustrerer hvordan diakoni også består av profetisk diakoni. Politisk diakoni er en del av profetisk diakoni slik det kommer fram tidligere i oppgaven både gjennom teori og empiri. Den karitative dimensjonen ved diakoni er ikke inkludert i illustrasjonen, men dersom den skulle tegnes inn ville den gått inn under diakoni slik profetisk diakoni gjør.



Figur 2. Som drøftet ovenfor må god analyse ligge til grunn for påvirkningsarbeid.

Diagrammet illustrerer hvordan begrepene står i forhold til hverandre dersom analytisk diakoni skulle settes på kartet. For som deler av empirien tyder, krever påvirkningsarbeid inn mot politikere godt analytisk grunnarbeid. Alternativt ville en kunne tolke funnene til dette:



Figur 3. Diagrammet illustrerer hvordan analytisk arbeid ligger til grunn for både profetisk og politisk diakoni. Jeg vil på bakgrunn av empirien som viser hvordan informantene fremhever signifikansen av informert kunnskap om offentlig politikk og problemstillinger, hevde at godt analytisk arbeid slik det er vist i figur 3 tegner et riktigere bilde av god praksis av diakoni og påvirkningsarbeid i det offentlige rom. Men dette betyr, som nevnt ovenfor, ikke at analytisk diakoni må innføres som en diakonal dimensjon, men at analytisk forarbeid er et viktig premiss for profetisk diakoni. Alle tre figurer har plassert politisk diakoni som en del av profetisk diakoni og ikke likestilt politisk diakoni som en like stor dimensjon ved diakonien som helhet. Dette er gjort på bakgrunn av teorien om begrepene både innenfor den rent diakonale teorien, men og den teologiske som begge skjeller begrepene fra hverandre. Ingen empiriske funn viser til at det er grunnlag for å motgå dette.

Fjerde punkt lyder: ”God praksis av public theology krever at en utfører teologi av en interdisiplinær karakter og benytter en metode hvor innhold og prosess er sammenflettet” (Kim 2011:16). Dette fjerde punktet kan tolkes dit hen at utførelse av diakoni ikke bare kan ha en teologisk begrunnelse, annen fagkunnskap er også betydningsfull for god praksis. Innen diakoni utført gjennom for eksempel menigheter i Den norske kirke, bygges mye av det diakonale arbeidet på kunnskap fra helse- og sosialfaglig vitenskap. Likeså er det utviklingspolitiske arbeidet utført av informantene fra Kirkens Nødhjelp i stor grad basert på samfunnsvitenskapelige emner som for eksempel statsvitenskap og utviklingspolitikk. Det vil si at også i dette punktet kan vi gjenkjenne utøvelsen av hva Kim vil kalle god praksis når vi ser på de empiriske funn i undersøkelsen. Om det samme gjelder for all utøvelse av profetisk diakoni gjennom andre organisasjoner har jeg ikke grunnlag for å si. Men jeg vil erkjenne at behovet for en tverrfaglig tilnærming til diakonalt arbeid er nødvendig. Slik Nordstokke uttrykker det i teorikapittelet, vil jeg og argumentere for at profetisk diakoni er avhengig av både teologisk og sosiopolitisk analyse, særlig fra stemmer som selv erfarer undertrykkelse og urettferdighet.

Femte punkt lyder:

God praksis av public theology gir prioritet til ofre og overlevendes perspektiver og til gjenopprettelsen av rettferdighet; tar de maktesløses side foran de mektiges, og søker å tale sant om makt med inspirasjon hentet fra Bibelens profetiske bane (Kim 2011:16).

Dette punktet speiler i stor grad hvordan både teorien og empirien i undersøkelsen bygger opp om hva profetisk diakoni er og hva påvirkningsarbeid i det offentlige rom i bunn og grunn handler om. Ofre og overlevende kan sees i sammenheng med mennesker som lever i fattigdom og undertrykkelse fordi globale samfunnsstrukturer ikke fordeler goder likt. Grunnlagsdokumentene og informantene forteller at deres overordnede mål for arbeidet er å kreve rettferdighet og å redde liv. Når spurt om primære fagområder dukket rettferdighet opp som svar hos informantene. Et eksempel som speiler punkt fem ovenfor er når en informant forteller om arbeidet med økonomisk rettferdighet og hvordan dette arbeidet er knyttet til spørsmål om næringsliv og investeringer, eksempelvis det norske oljefondet, skatteparadis og gruvevirksomhet. Eksempelet gruvevirksomhet kan illustreres med kampen for urfolks rettigheter jmf. Statoils tjæresand-prosjekt i Canada i 2012. Trosaktører som Den norske kirke og Kirkens Nødhjelp løftet kritiske stemmer mot prosjektet som ville få konsekvenser for urfolks land og levekår i Canada. Det er interessant å legge merke til mot-kritikken fra politikere i Norge som mente at kirken ikke hadde noe med å uttale seg i slike politiske saker.

Kan dette ha sammenheng med at Den norske kirke ikke kommuniserer tydelig nok, både til sine egne medlemmer og offentligheten, at slike protester er en del av kirkens diakoni og dermed en del av hva det betyr å være kirke?

Det sjette og nest siste av Kims sju punkter lyder:

God praksis av public theology krever opplyste menigheter som er bevisst fostret på bibelske og teologiske refleksjoner og et rikt bønneliv i relasjon til den kontekst de er i, både lokalt og i en videre sammenheng (Kim 2011:16).

I dette punktet rettes søkelyset mot trosaktørene. Disse kan være eksempelvis Den norske kirke og andre kristne trossamfunn i Norge. Og det kan være kristne kirker eller andre trossamfunn i utlandet som er en del av Kirkens Nødhjelps samarbeidspartnere og inngår i deres nettverksstruktur. Men om disse menighetene bevisst fostres med de refleksjoner Kim nevner i punkt seks lar seg ikke undersøke i den grad at en finner et tydelig svar. I Den norske kirke, som jeg kjenner best til, kan en si at tilbudet om disse refleksjonene gis menighetene i søndagsgudstjenesten. Utover det finnes det ingen forsikring om at menighetene er opplyste. Det lar seg ikke kontrollere om mottakerne av en søndagspreken eller leseren av en andakt eller artikkel i menighetsbladet tar innover seg budskapet. På den andre siden ligger det heller ikke noen mulighet til å kontrollere at forkynnelsen i menighetene inneholder disse refleksjonene Kim søker. Og sett i lys av punkt fem ovenfor er det kanskje nettopp dette aspektet som er en svakhet innenfor profetisk diakoni. For når protester mot utøvelse av profetisk diakoni også kommer fra kirkens egne medlemmer, som mener kirken ikke skal involvere seg i politiske spørsmål, kan det se ut som om det er kommunikasjonen inn i såkalte egne rekker det skorter på. Diakoni er for mange kirkemedlemmer kjent, men da den karitative dimensjonen og ikke den profetiske. Kanskje ville økt kunnskap om profetisk diakoni blant kirkens egne medlemmer også gitt økt forståelse for at kirken kan fungere som påvirkningsaktør i det offentlige rom?

Det sjuende og siste punktet lyder:

God praksis av public theology krever en spiritualitet som muliggjør en levd erfaring av Gud, med folk og med skaperverket, foret med en lengsel for rettferdighet og helhet og motstand mot alt som hindrer velvære (Kim 2011:16).

Dette punktet kan ved første øyekast se ut til å henvise til enkeltindividets troserfaring. En kan tolke punktet dit at enhver utøver av profetisk diakoni må ha en personlig erfaring av at Gud kaller en som kristen til å jobbe for en mer rettferdig verden. Og sånn sett vil dette stemme

overens for mange som kaller seg kristne. Men når profetisk diakoni utøves av organisasjoner kan en ikke kreve denne erfaringen fra hver enkelt ansatt innenfor organisasjonen. Som flere av informantene uoppfordret gav uttrykk for, var de ikke selv religiøse eller faste kirkegjengere. Og ikke var diakoni et begrep de benyttet ofte i sitt daglige arbeid. Empirien viser heller at det i hverdagen var lite eller ingen fokus blant informantene om at deres arbeid var for en diakonal aktør eller at dette burde komme fram i arbeidet de utførte. Allikevel kom det tydelig fram at deres utviklingspolitiske arbeid i stor grad kan gjenkjennes som profetisk diakoni. Fellesnevnerne som påvirkningsaktør for rettferdighet og å løfte stemmen til marginaliserte var å finne, til tross for at den personlige troen ikke nødvendigvis var tilstede. Således kan en tolke det dit at det ikke er avgjørende med en personlig troserfaring. I dette tilfellet kan det tyde på at det holder når organisasjonen er forankret som trosbasert aktør og at det i grunnlagsdokumenter og at det underforstått i de ansattes arbeid er en forankring til troen på Gud som rettferdighetsforkjemper.

5.2 Å løfte fram stemmene til marginaliserte

I forrige kapittel ble det drøftet omkring temaet å være en påvirkningsaktør i det offentlige rom og hva som bør ligge til grunn for dette. I dette kapitlet vil jeg gå mer i dybden ved å se nærmere på et annet aspekt ved hva det vil så å være påvirkningsaktør eller utviklingsaktør for rettferdighet. Aspektet jeg vil løfte fram er hvordan en som trosbasert utviklingsaktør løfter fram stemmen til marginaliserte gjennom profetisk diakoni og hvilke forhold som bør ligge til grunn for at dette skal kunne skje. Funnene tilsier at kommunikasjon er et viktig aspekt inn i dette.

Empirien viser hvordan Kirkens Nødhjelps nettverk gjennom samarbeid med profesjonelle organisasjoner og andre aktører i Norge var viktig for informantenes arbeid. En annen viktig del av nettverket var KNs utekontorer og deres tilknytning til andre bistandsorganisasjoner gjennom ACT Alliance. Ved å selv være en trosbasert aktør kan KN gå i dialog med andre religiøse aktører og religiøse ledere i lokalsamfunn der disse ofte har større autoritet enn politikere. Gjennom samarbeid og dialog kan man være pådriver for positiv endring (<https://www.kirkensnodhjelp.no/om-oss/for-kirkene/vart-globale-nettverk/>). I tillegg vil den direkte kontakten med mennesker i fattigdom eller undertrykkelse styrke sakens troverdighet når en skal løfte den fram for makthavere som sitter med muligheten til å endre forholdene.

Med henblikk på hvordan informantene utøver sitt utviklingspolitiske arbeid forutsette kontakten med nettverksstrukturen at en må kunne kommunisere med både trosaktører og sekulære aktører, samt sivilsamfunn som består av både religiøse og ikke-religiøse personer.

Som nevnt i kapittel fire krever rollen som utviklingsaktør at grundig faglig og analytisk arbeid ligger til grunn for en sak man vil løfte fram i det offentlige rom. I tillegg må man ta hensyn til hvem man kommuniserer med. Profetisk diakoni som kampanjearbeid inn mot en norsk kontekst vil måtte kommunisere både med religiøse og sekulære aktører. Som empirien viser kommuniserer informantene med religiøse aktører gjennom KNs nettverksstruktur når det gjelder å samle informasjon om hvilke saker som bør settes på agendaen, jmf. KNs interesser nevnt i kapittel 1.1.1. Informantene kommuniserer og med sivilsamfunnet i Norge for å spre kampanjens informasjon. Sivilsamfunnet i Norge er som nevnt over både religiøst og sekulært. I tillegg skal det kommuniseres med mottakeren av kampanjen, f.eks. norske politikere. Norsk politikk er i stor grad preget av en sekulær tilnærming til politisk styring, religionsfrihet er et sterkt prinsipp. Når en som påvirkningsaktør skal kommunisere med de ulike partene for å løfte stemmen til marginaliserte blir måten en kommuniserer på og språket en velger viktig. Som informantene gav tydelig uttrykk for er språket de benytter i stor grad kontekststøttet, men med vektlegging av et faglig språk tilpasset situasjonen. Dette funnet harmonerer med Habermas teori om religiøse aktørers kommunikasjon i det offentlige rom. Den religiøse aktøren i dette tilfellet er Kirkens Nødhjelp som en diakonal organisasjon. Habermas påpeker at de ytringer den religiøse aktøren, i dette tilfellet KN, presenterer i det offentlige rom må støttes av politiske grunner. Det vil si at KN må kunne kommunisere gjennom et politisk språk selv om saken de jobber med kan være forankret i et kristent menneskesyn. De empiriske funn tyder på at informanten til en viss grad er bevisst dette forbeholdet. Grunnen til at jeg bruker ordlyden "til en viss grad" er at de fleste informantene påpekte at de i liten grad var opptatt av å formidle den religiøse forankringen i saken de jobbet med. Som flere informanter sa, lå det diakonale eller religiøse aspektet mer til grunn for arbeidet de utførte, og ble ikke eksplisitt jobbet med i hverdagen. Dette tyder på at rollen som utviklingsaktør i stor grad fokuserer på å nå det sekulære offentlige rom og makthavere med sitt budskap. Og at empirien således viser at det utviklingspolitiske arbeidet i KN allerede har tatt inn over seg Habermas oversettelsesforbehold som er beskrevet i kapittel 3.4. Empirien viser at KN er seg bevisst sin identitet som diakonal eller religiøs aktør, men har innsett behovet for å oversette sannhetsinnholdet i de religiøse ytringene til et generelt oppnåelig språk slik at det kan finne veien til agendaen til sekulære makthavere eller

politikere. Men også motsatt vei vil oversettelsesforbeholdet gjelde for KN som organisasjon. Dette vil særlig gjelde de situasjoner hvor de går inn i dialog med religiøse ledere i andre kulturer og dermed behøver kjennskap til et mer trosbasert språk. Dette forbeholdet kan en gjenkjenne i det andre av Kims sju punkter som lyder:

God praksis av public theology krever utvikling av et tilgjengelig språk for folk utenfor den kristne tradisjon, og overbeviser om sin egen rett; men den må også adressere kristne menigheter med et språk hvor det tydeliggjøres for dem at offentlig debatt er relatert til troens tradisjoner (Kim 2011:16).

I empirien leser vi at informantene er seg bevisst dette behovet for to-språklighet, at en både skal kunne kommunisere med religiøse og sekulære aktører. Allerede før jeg begynte undersøkelsen hadde jeg hørt om to-språkligheten i KN, og informantene var tydelige i sine svar om at de også var kjent med begrepet innad i organisasjonen og at valg av språk var kontekstavhengig. Men i sitt daglige arbeid hadde de mest behov for sitt fagspråk som i hovedsak var av sekulær karakter da deres utviklingspolitiske arbeid ofte er rettet mot norske politikere og sivilsamfunn. Jeg fikk inntrykk av at det var andre avdelinger i organisasjonen som oftere kommuniserte direkte med religiøse aktører enn det mine informanter gjorde i det daglige. Men som utviklingsaktør og utøver av profetisk diakoni kommer en ikke bort i fra at kommunikasjon er nøkkelelement ved arbeidet. Hvem en snakker til krever et bevisst valg av språklig tilrettelegging, det være seg om en snakker med politikere eller kristne menigheter.

I forrige kapittel stilte jeg spørsmål ved om Den norske kirkes medlemmer har tilstrekkelig kunnskap om profetisk diakoni og hvorfor man bør utøve denne type arbeid innenfor kirkens diakoni. Jeg heller mot å si at det er mangelfull kunnskap om profetisk diakoni blant medlemmene basert på de sterke reaksjonene som ofte oppstår når kirken engasjerer seg i saker som også er politiske. Et eksempel er mediedebatten det refereres til i kapittel 1. Kanskje ville mer utstrakt kunnskap om behovet for to-språklighet innad i kirken gi profetisk diakoni et løft blant kirkens menigheter? For det er forskjell på hvordan en ordlegger seg i møte med en menighet, sivilsamfunn eller makthaver. Det vil kreve ulike tilnærminger til kommunikasjon når en skal løfte et budskap fra marginaliserte fram for offentligheten.

I empirien kommer det fram at diakoni som fagterminologi er lite brukt blant informantene. Og ser vi til teorien er profetisk diakoni også et utfordrende begrep innen kirken. Dietrich spør om profetisk diakoni som begrep kanskje ikke bør benyttes ute i samfunnet fordi det er vanskelig å kommunisere betydningen i en sekulær kontekst. Og med den bibelske

forankringen begrepet har vil det også kunne virke villedende 'fordi det påstår å tale med en gudgitt autoritet som det dermed blir vanskelig å utfordre' (hentet fra teorikapittelet). Kanskje bør det, som Dietrich skriver, kun benyttes innad i kirken for å forklare kirkens diakonale engasjement innenfor de områder som omfatter samfunnsstrukturer og kamp for rettferdighet. Den diakonale handlingen det er å løfte stemmen til marginaliserte i det offentlige rom må forankres i en 'spesifikk kontekst som dermed krever en sosiopolitisk analyse og tverrfaglig tilnærming' (ibid). Det er gjennom denne tilnærmingen at kirken vil kunne kommunisere på en troverdig måte, særlig i en sekulær kontekst.

5.3 Utviklingspolitisk arbeid og profetisk diakoni – likheter og ulikheter

Mot slutten av drøftingen er det på tide å se mot undersøkelsens problemstilling igjen. Den spør: Hva i Kirkens Nødhjelps utviklingspolitiske arbeid er profetisk diakoni? Etter å ha presentert teori om profetisk diakoni i kapittel 3 og lært om KNs utviklingspolitiske arbeid i kapittel 4 vil jeg påstå at en finner flere likheter mellom dem. Forut for denne påstanden ligger en post-collinsk diakoniforståelse til grunn hvor diakoni ikke lenger forstås som en underdanig tjeneste i det stille, men at diakoni utøves av autoriserte agenter med et tydelig mandat fra kirken. Med en slik diakoniforståelse forsterkes den ekklesiologiske dimensjonen ved diakonien. Diakoniens profetiske dimensjon er også styrket ved paradigmeskiftet beskrevet i kapittel 3.1. Ser en dette opp mot empirien fra kapittel 4, kan en trekke en parallell fra diakonien som utøves av autoriserte agenter til de ansatte i KN som jobber med utviklingspolitikk. De jobber i en organisasjon med et diakonalt mandat hvor religiøse aktører, som f.eks. Den norske kirke er eiere, og de kjemper mot urettferdighet. Nedenfor presenteres flere paralleller mellom profetisk diakoni og empirien om utviklingspolitisk arbeid i KN.

Paradigmeskiftet i diakoniforståelsen styrker den profetiske dimensjonen til diakonien. Nordstokke og Collins sine fem punkter om den nye diakoniforståelsen gir en nyttig strukturering av parallellene mellom profetisk diakoni og det utviklingspolitiske arbeidet informantene beskriver i kapittel 4.

Det første av de fem punktene er den diakonale utøverens nye rolle som agent, fasilitator, koordinator og tilrettelegger for endring der det er behov for dette. Det skal legges til rette for

at andre selv har påvirkningskraft og myndiggjøres til handling, uavhengig av hvilken status de har i samfunnet. Gjennom det utviklingspolitiske påvirkningsarbeidet viser informantene hvordan den nye rollen kan utføres i praksis. Gjennom sine samarbeidspartnere settes saker på agendaen og løftes fram i søkelyset slik at sivilsamfunnet og makthavere får kjennskap til urettferdigheten fra perspektivet til den marginaliserte. Hvorvidt tilretteleggingen og påvirkningsarbeidet oppnår en reell endring og forbedring for undertryktes liv, er det ikke grunnlag for å gi et klart svar på gjennom denne undersøkelsen. Som utviklingsaktør for rettferdighet er en ikke garantert at makthaverne med myndighet til å endre imøtekommer endringene man argumenterer for.

Det andre punktet er den nye autoritet den diakonale utøver innehar. Diakoni er ikke lenger tjeneste i det stille, men skal også innta en proaktiv rolle. Paradigmeskiftet løfter fram fokuset på diakoniens profetiske oppgaver: mot urettferdighet, for verdighet og frigjøring av undertrykte. Informantene viser til sine fagområder og tematikk de jobber med som omhandler nettopp urettferdighet og å endre strukturer i samfunnet som bidrar til opprettholdelse av undertrykking. Av fagområder som ble nevnt var arbeid med kjønnsbasert vold og kvinner rettigheter eksempler på dette. Andre eksempler er f.eks. menneskerettighetsspørsmål, økonomisk rettferdighet og skatteparadis. Ved å argumentere innenfor ulike nivåer av samfunnet om disse temaene viser den nye autoriteten seg fram. En jobber ikke lenger ved å utøve tjenester for andre i det stille. Den karitative diakonien står ikke lenger alene som premissleverandør for hvordan diakoni utøves. Profetisk diakoni er løftet fram og gir diakonien et bredere grunnlag å stå på og tydeligere funksjon som påvirkningsaktør i samfunnet.

Det tredje punktet omhandler rommet for et nytt språk. Den såkalte profesjonelle diskursen som har preget helse-og sosialfag inkludert diakoni, hvor hjelperen har rett og mottakeren stilltiende tar i mot er utgått på dato. Det nye språket til den diakonale utøver har en inkluderende talemåte, den løfter fram stemmene til marginaliserte. Det vil innebære at den tidligere profesjonelle diskursen må vike til fordel for en holistisk tilnærming og at stemmene til de stemmeløse er en del av den nye diskursen. Den nye diskursen har mer rom for spirituelle begreper, teologisk tolkning, sosiale og politiske analyser og personlig motivasjon og visjon. Empirien viser hvordan valg av språk var et sentralt tema og for informantene svært kontekstavhengig. Om ikke informantene selv hadde et språk med mye teologisk tolkning eller teologiske begreper, var de heller ikke helt fremmed for det. Men empirien viser at å

løfte fram stemmene til marginaliserte var en viktig del av arbeidet. Kontakten med utekontorene og organisasjonens internasjonale nettverk styrker evnen til å viderefremme den nye diskursen. Særlig når nettverket er forankret på grasrotnivå og marginaliserte grupper således gis en stemme til å uttrykke sine visjoner i det offentlige rom, tilrettelagt av en aktør som Kirkens Nødhjelp.

Ny logikk er det fjerde punktet. Den nye logikken i diakoniforståelsen, og som også kjennetegner profetisk diakoni handler om å la praksis lede arbeidet framfor teorien og å lære av erfaringen praksisen gir. Sammen med punktet over ser vi her at uttrykket ”diakonia from below” løftes fram. En må våge å ta sjanser og la andre former for praksis enn den en selv i utgangspunktet kjenner få slippe til. Dette punktet viser KN gjennom f.eks. å løfte fram stemmer og praksiser fra sitt store nettverk i for eksempel ACT Alliance. Den nye logikken styrker også viktigheten av at trosbaserte aktører bør utøve profetisk diakoni i større grad enn hva man i kirken gjør i dag. I en norsk kontekst har kirken og KN kjennskap til urett som begås og fordres dermed også til å handle diakonalt i møte med denne kunnskapen. Bonhoeffers ord blir igjen relevante: ”kirken er bare kirke når den er til for andre.” På dette punktet vil jeg dele en observasjon. Som profesjonell organisasjon innen bistand og humanitær hjelp ser jeg likheten mellom KNs arbeid og profetisk diakoni. De har kunnskap og ressurser til å møte behovene som måtte komme fra fattige, undertrykte eller berørte i naturkatastrofer. Som profesjonell aktør har de utarbeidet en praksis for sine handlinger og muligheten til å lære av sine erfaringer i praksisfeltet. Denne muligheten gir etter mitt syn gode forhold for utøvelse av profetisk diakoni. Noe annet er det kanskje for kirkens menigheter som ikke har det profesjonelle apparatet rundt seg i samme grad som KN? Er det slik at profetisk diakoni vanskelig lar seg utføre av kirkens menigheter fordi de ikke sitter på de samme ressursene som en organisasjon som KN gjør?

Det femte og siste punktet er nye metoder. Det omhandler å utvikle metoder som uttrykker den nye diakoniforståelsen. Når vi ser ekskludering i våre samfunn, må diakoniens særlige mandat være å identifisere måter for inkludering og peke ut muligheter for diakonal praksis. Metodene empirien viser til blir i så måte aktuelle. Advocacy, påvirkningsarbeid, presse- og mobiliseringsarbeid, lobbyarbeid og beslutningspåvirkning, deltakelse i debatter og nettverksbygging kan stå som eksempler på nye former for diakonal praksis innen profetisk diakoni. Men for å få til dette kreves det som nevnt tidligere at kunnskap og grundig forarbeid ligger til grunn for den diakonale handlingen. Både teologisk og sosiopolitisk

analyse vil være et premiss for at profetisk diakoni skal ha mulighet til å få gjennomslag for sin handling.

Til slutt i dette drøftingskapittelet vil jeg se på forholdet mellom rollen som utviklingsaktør for rettferdighet, profetisk og politisk diakoni. I følge teorien er politisk diakoni en spesifikk, men underordnet del av profetisk diakoni. Dette støttes av empirien når det gjaldt informantenes syn på de to begrepene. Det er interessant at enkelte informanter sa at begrepet politisk diakoni hørtes mer beskrivende ut for arbeidet de sto i enn profetisk diakoni gjorde. For når vi ser på hvordan informantene beskrev sitt arbeid sammen med deres funksjon som utviklingsaktør for rettferdighet ved å jobbe for en organisasjon som KN, har jeg ovenfor drøftet at dette kan forstås som profetisk diakoni, ikke politisk diakoni. Men med kunnskapen om at politisk diakoni er en del av profetisk diakoni vil jeg også støtte informantenes oppfatning om at de også utøver politisk diakoni. I de situasjoner hvor informantene arbeider med å påvirke politikere eller politiske diskurser, kan en si at de har tatt steget fra profetisk diakoni og inn i politisk diakoni. For KNs utviklingspolitiske arbeid kan en således se en antydning til at de beveger seg mellom profetisk og politisk diakoni avhengig av hvilke saker de jobber med og hvem som står i søkelyset for endringen de ønsker gjennomført.

6 Avslutning

6.1 Oppsummering og konklusjon

Det er på tide å oppsummere undersøkelsen. Kan hende er det flere elementer som burde vært drøftet eller presentasjon av funn som kunne vært spesifisert og tydeliggjort, men jeg håper allikevel jeg har klart å samle de viktigste elementene ved denne masteroppgaven. Hensikten med denne masteroppgaven har vært å bli bedre kjent med den delen av diakonien som kalles profetisk diakoni. For å få til dette har jeg benyttet Kirkens Nødhjelps som eksempel og da særlig et utvalg ansatte som jobber med organisasjonens utviklingspolitiske arbeid. Problemstillingen undersøkelsen tar utgangspunkt i var som følger: Hva i Kirkens Nødhjelps utviklingspolitiske arbeid er profetisk diakoni? I problemstillingen ligger det en antakelse og forforståelse om at noe i KNs utviklingspolitiske arbeid er profetisk diakoni. Dette kommer også fram i de to hypotesene som følger med problemstillingen: Hypotese 1) Kirkens Nødhjelps utviklingspolitiske arbeid er en form for profetisk diakoni. Og hypotese 2) Profetisk diakoni i praksis er å utføre politisk påvirkningsarbeid, advocacy og kampanjer for å bevisstgjøre folk om urett som begås av maktavende i samfunnet. Om forforståelsen og hypotesene stemmer overens med virkeligheten vil jeg se nærmere på i dette kapittelet. Nedenfor presenteres de funn jeg mener undersøkelsen kan konkludere med.

Det er naturlig å starte med spørsmålet problemstillingen stiller. Etter å ha analysert empirien og teorien kan en si at deler av KNs utviklingspolitiske arbeid er profetisk diakoni. Det er både teoretisk og empirisk hold for si at det utviklingspolitiske arbeidet hvor rollen som påvirkningsaktør inntas, stemmer overens med hva utøvelse av profetisk diakoni kan være. Dette funnet bekrefter dermed den første hypotesen om at Kirkens Nødhjelps utviklingspolitiske arbeid er en form for profetisk diakoni. Men problemstillingen er allikevel enda ikke helt besvart. Hva som er profetisk diakoni av det utviklingspolitiske arbeidet gjenstår å konkludere. Teorien presenterer profetisk diakoni som den proaktive dimensjonen ved diakoni, forankret i troen på at Gud er på de marginaliseres side slik Jesus viste det i fortellinger fra Det nye testamentet, og inspirert av profetenes samfunnskritiske rolle i Det gamle testamentet. Profetisk diakoni tar opp kampen mot urettferdighet og utøves gjennom advocacy, påvirkningsarbeid, kampanjer, presse- og mobiliseringsarbeid. Den utøves ofte på offentlige arenaer eller inn mot offentlige instanser i samfunnet uavhengig av religiøs tilknytning. Profetisk diakoni innebærer en interdisiplinær tilnærming som består av både teologi og sosiopolitisk analyse, i tillegg til andre aktuelle fagområder som vil variere basert på hvilken tematikk man jobber med. De kritiske

røster som lyder gjennom profetisk diakoni kan ramme både sekulære og trosbaserte aktører. Undersøkelsen viser at denne utøvelsen er å kjenne igjen i empirien. Informantenes arbeid omhandler kampen for rettferdighet og utvikling- og påvirkningsarbeid er en stor del av deres arbeid. De jobber ofte interdisiplinært og benytter andre profesjonelle organisasjoner i nettverket sitt for å være faglig oppdatert på tematikken de skal argumentere for. Grundig analytisk arbeid ligger til grunn for deres kampanjer eller påvirkningsarbeid. Funnen viser at det er flere fellesnevnerne mellom teorien og empirien. Problemstillingen kan besvares ved at det utviklingspolitiske arbeidet til Kirkens Nødhjelp som er profetisk diakoni er rollen de inntar som utviklingsaktør for rettferdighet, påvirkningsaktør for saker som tar opp kampen mot fattigdom og undertrykkelse. Således kan det se ut til at også hypotese nummer 2 blir bekreftet. Men det er et ord i hypotese 2 som forhindrer dette. Hypotese 2 inneholder begrepet *politisk* påvirkningsarbeid. I forrige kapittel ble det drøftet at det er en forskjell mellom profetisk og politisk diakoni. Dermed kan en ikke si at første del av hypotese 2 stemmer. Her bør det i stedet presiseres at politisk påvirkningsarbeid går inn under politisk diakoni.

Andre funn i undersøkelsen er informantenes velvillighet overfor diakoni, men at det i arbeidshverdagen var lite aktiv bruk av diakoni som begrep eller refleksjon rundt dette. Men gjennom det helhetlige bildet bestående av strategidokument og grunnlag for arbeidet var det klar bevissthet omkring den diakonale forankringen. En kan også si at for informantene hadde KNs representantskap en marginal rolle når det gjaldt hva eller hvem som la føringer for deres arbeid i hverdagen. Her var det i større grad KNs nettverk og det politiske landskapet som la føringer i tillegg til informantene selv.

Kommunikasjonsutfordringen- eller forbeholdet som ligger til profetisk diakoni kan ikke sies å være et funn i undersøkelsen. Men en kan si at det kommer fram som et av de tydeligste aspektene ved utøvelsen av profetisk diakoni. Kirkens Nødhjelp har klart å møte utfordringen gjennom bevisstheten av behovet for en to-språklighet i organisasjonen. Men hva med andre aktører, kan de klare å utøve profetisk diakoni uten denne kompetansen? Det ville for eksempel være interessant å se hvordan Den norske kirke kunne utviklet seg som aktør for profetisk diakoni dersom kompetansen om profetisk diakoni og to-språklighet ble hevet blant kirkens ansatte og menigheter.

6.2 Utblikk

Undersøkelsens hensikt med å utforske begrepet profetisk diakoni og utøvelse av dette i praksis er forhåpentligvis også oppnådd. Litteratur om begrepet er samlet og data om reell utøvelse av profetisk og politisk diakoni er analysert. Det er forsøkt bygget bro mellom begreper som kan virke fremmede for hverandre til tross for at de i praksis opptrer som like handlinger. Kanskje vil lesere av denne masteroppgaven se profetisk diakoni i et nytt lys eller få øk forståelse for begrepet. Kanskje lar andre seg inspirere til å utøve mer profetisk diakoni gjennom menigheter eller organisasjoner enn hva som utøves per i dag. Det vil fremtiden vise.

Litteraturliste

Collins, J. N. (1990). *Diakonia. Re-interpreting the ancient sources*. New York: Oxford University Press.

Dietrich, S. (2014). Mercy and Truth Are Met Together; Righteousness and Peace Have Kissed Each Other (Psalm 85:10): Biblical and Systematic Theological Perspectives on Diakonia as Advocacy and Fight for Justice. I: S. Dietrich, K. Jørgensen, K. K. Korslien og K. Nordstokke (red.). *Diakonia as christian social practice. An introduction*. Oxford: Regnum Books International.

Dietrich, S. (2016). 'For thus says the Lord': Prophetic diakonia as advocacy and fight for justice. I: R. Dowsett *et al.* *Evangelism and Diakonia in Context*. Oxford: Regnum Books International.

Fretheim, K. (2013). *Dimensions of diaconia: the public, the political and the prophetic*. Artikkel publisert i *Diaconia*, vol. 4, s. 67–80 (ISSN 1869-3261). Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht GmbH & Co. KG. Hentet 5. september 2016 fra: <http://www.vr-elibrary.de/doi/pdf/10.13109/diac.2013.4.1.67>

Habermas, J. (2011). "The Political": The Rational Meaning of a Questionable Inheritance of Political Theology. I: J. Butler, J. Habermas, C. Taylor og C. West. *The Power of Religion in the Public Sphere*. New York: Columbia University Press.

Haugen, H. M. (2012). Hvem skal en trosbasert organisasjon være ansvarlig overfor? Eksempelet Kirkens Nødhjelp. I: Aadland, E. (red.) *Ledelse i diakonale virksomheter*. Trondheim: Akademia forlag.

Henriksen, J-O. (2015). Sekularisering som folkekirkens tvetydige betingelse. I: S. Dietrich, H. Elstad, B. Fagerli og V. L. Haanes (red.). *Folkekirke nå*. Trondheim: Verbum.

Johannesen, A., Tufte, P.A. og Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 4. utg. Oslo: Abstrakt forlag

Kim, S. (2011). *Theology in the Public Sphere. Public Theology as a Catalyst for Open Debate*. London: SCM Press

Kirkens Nødhjelp (2015). *Global strategi. Tro i praksis*. Hentet 2. oktober 2016 fra: <https://www.kirkensnodhjelp.no/globalassets/strategiske-dokumenter-og-foringer/norsk-global-strategy-2015-final-web.pdf>.

Kirkerådet (2008). *Plan for diakoni*. Oslo: Kirkerådet.

Kvale, S. og Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. 3.utg. Oslo: Gyldendal Norsk forlag AS.

Det lutherske verdensforbund (2010). *Diakoni i kontekst, forvandling forsoning og myndiggjøring*. Geneve: Det lutherske verdensforbund.

The Lutheran World Federation, 2002, Report: Prophetic diakonia: "For the healing of the world". Johannesburg, South Africa. Hentet 25. juli 2016 fra: http://elcic.ca/Documents/documents/PropheticDiakoniaConsultation_Diakonia2002.pdf

Nissen, J. (2008). *Diakoni og menneskesyn*. Fredriksberg: Aros Forlag.

Nordstokke, K. (2009). Internasjonal diakoni. I: K. I. Johannessen, K. Jordheim og K. K. Korslien (red.). *Diakoni – en kritisk lesebok*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Nordstokke, K. (2011a). *Liberating Diakonia*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Nordstokke, K. (2011b). Bibelsk-historisk bakgrunn for diakontjenesten. I: S. Dietrich, K. K. Korslien og K. Nordstokke (red.). *Diakonen – kall og profesjon*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Nordstokke, K. (2015). Den diakonale folkekirken. I: S. Dietrich, H. Elstad, B. Fagerli og V. L. Haanes (red.). *Folkekirke nå*. Trondheim: Verbum.

Weden, A. S. og Braaten M. (2016, 5. februar). Hisser på seg kirkeledere. Avisartikkel fra VG, side 4.

Nettsteder:

www.kirkensnodhjelp.no

www.kirkensnodhjelp.no/om-oss/for-kirkene/vart-globale-nettverk/

Vedlegg

Vedlegg 1, Forespørsel og informasjonsskriv til informanter:

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

”Profetisk diakoni”

Bakgrunn og formål

Som en del av mastergraden i diakoni ved VID Diakonhjemmet skal jeg skrive en masteroppgave. Oppgaven vil rette seg mot forståelsen av, og virkeområdet til, begrepet profetisk diakoni. Som ansatt i Den norske kirke vil forståelsen av begrepet profetisk diakoni rettes mot en kirkelig og diakonal kontekst. For å samle inn relevant data benyttes Kirkens Nødhjelp som case. Problemstillingen er derimot ikke skrevet på oppdrag for Den norske kirke eller Kirkens Nødhjelp.

Formålet med studiet er å utvide forståelsen av profetisk diakoni som faglig begrep og dettes bruksområde og praksis. Problemstillingen som skal analyseres omfatter hva i Kirkens Nødhjelp utviklingspolitiske arbeid som er profetisk diakoni. I analysen av datamateriale vil det undersøkes om det kan trekkes paralleller til Den norske kirkes arbeid med profetisk diakoni. Både Kirkens Nødhjelp utviklingspolitiske arbeid og Den norske kirkes diakonale arbeid opererer i en arena som kan betegnes som sekulær.

Utvalget av deltakere til undersøkelsen er ansatte som arbeider med utviklingspolitiske spørsmål i Kirkens Nødhjelp. Utvalget er gjort på bakgrunn av at Kirkens Nødhjelp er en diakonal organisasjon som har spesialisert seg i blant annet utviklingsarbeid og påvirkningsarbeid, som er arenaer en kan vente å finne profetisk diakoni.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelse i studiet vil innebære å stille til intervju. Spørsmålene som stilles vil være de en finner i vedlagte intervjuguide. Dataen som samles inn vil benyttes til å utvide den diakonalfaglige forståelsen av begrepet profetisk diakoni. Lydopptak av intervjuet vil bli gjort for å sikre korrekthet.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun jeg som vil ha tilgang til personopplysningene. Disse oppbevares separat fra det øvrige materialet. I oppgaven vil alle bli anonymisert. Du vil ikke bli gjenkjent i oppgaven

Prosjektet skal etter planen avsluttes 15. November 2016. Sensur av oppgaven er omtrent en måned senere. Alle opptak vil bli slettet etter at oppgaven er godkjent.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Kari Winger Oftebro, mobil: 98 64 88 95 eller e-post kari.w.oftebro@gmail.com.

Min veileder er Hans Morten Haugen ved VID Diakonhjemmet (tidligere Diakonhjemmet Høgskole). Han kan kontaktes på hans.morten.haugen@vid.no.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2, Intervjuguide:

Kari Winger Oftebro, Master i Diakoni ved Diakonhjemmet Høgskole

Intervjuguide til masteroppgaven:

Hva i Kirkens Nødhjelps utviklingspolitiske arbeid er profetisk diakoni?

Spørsmålene som stilles er relatert til Kirkens Nødhjelp som organisasjon, ditt arbeid i organisasjonen og diakoni.

1. Om intervjuobjektet
 - a. Hva er din stilling i Kirkens Nødhjelp?
 - b. Hvilken avdeling/seksjon i KN arbeider du i?
 - c. Hvor lenge har du jobbet i organisasjonen?
 - d. Hva er din utdannelsesbakgrunn/fag?
2. Om Kirkens Nødhjelp/avdelingen/fagfelt
 - a. Hvilket mandat jobber din avdeling/ditt fagområder under?
 - b. Hva/hvem legger føringer for ditt arbeid i hverdagen?
 - c. Legger KNs "eiere"/representantskap føringer for ditt/avdelingens arbeid?

i. Hvordan og i hvilken grad?/

3. Om ditt arbeid

- a. Hva er dine primære fagområder?
- b. Hva er dine primære arbeidsoppgaver innen nevnte fagområde(r)?
- c. På hvilken måte utfører du dine arbeidsoppgaver?
- d. Hvilke metoder benytter du deg av?
- e. Hvem er dine viktigste samarbeidspartnere utenfor KN?
- f. Hvem er dine viktigste samarbeidspartnere innad i KN?

4. Diakoni

- a. Hva er din forståelse av begrepet og fagområdet diakoni?
- b. I hvilke sammenhenger dukker diakoni opp i ditt arbeid? (Diakoni som begrep/fagfelt/arbeidsmetode o.l.)
- c. På hvilken måte benyttes diakoni blant/som fagterminologi(en) i ditt arbeid?
- d. Har du hørt om profetisk diakoni?
- e. Hva er din forståelse av begrepet profetisk diakoni?
- f. Har du hørt om politisk diakoni?
- g. Hva er din forståelse av begrepet politisk diakoni?
- h. Hvor relevant anser du KNs diakonale grunnlag å være i ditt daglige arbeid?

5. Språk og kommunikasjon

- a. Man snakker om en 2-språklighet i KN; det bistands- og politiske språket og det diakonale- eller trosspråket (som benyttes i det sekulære/politiske landskapet og i kirkelandskapet). Hvilket av disse språkene benytter du i ditt arbeid?
 - i. Når benytter du det bistands- og politiske språket?
 1. I hvilken grad?/Hvorfor ikke?
 - ii. Når benytter du trosspråket?
 1. I hvilken grad?/Hvorfor ikke?